

Vlaams Programmadocument voor Plattelandsontwikkeling PDPO II

2007 – 2013

As 4 - LEADER

Ontwikkelingsstrategie Pajottenland +

*“Plattelandsvernieuwing aan de
Poort van de Europese hoofdstad”*

VLAAMSE LANDMAATSCHAPPIJ
UW PARTNER IN DE OPEN RUIMTE

A: AANVRAAGFORMULIER

Naam Plaatselijke Groep:

Pajottenland+

Contactpersoon :

Jos Huwaert

Naam en adres organisatie :

Pajottenland+
Provinciaal Proefcentrum voor Kleinfruit
Molenstraat 26
1760 ROOSDAAL

Telefoon + fax:

02/532.57.58

e-mail :

jos.huwaert@pajottenland.be
pajottenland.plus@pajottenland.be

VERKLARINGEN EN VERBINTENISSEN

De aanvragende instantie : Pajottenland+

vertegenwoordigd door : Dhr. Michel Doomst en Dhr. Hugo Vleugels

in de hoedanigheid van :

M. Doomst: voorzitter van de Plaatselijke Groep 'koepel Pajottenland+'

H. Vleugels: lid van de Plaatselijke Groep 'koepel Pajottenland+' en voorzitter van 'vzw Pajottenland+';

Bevestigen de juistheid en de volledigheid van de informatie in deze aanvraag en de bijgevoegde ontwikkelingsstrategie;

Verklaren kennis genomen te hebben van het As 4-Leaderprogramma voor Vlaanderen en de 'handleiding opmaak ontwikkelingsstrategie' van de provincie Vlaams-Brabant en het plattelandsbeleidsplan van de provincie Vlaams-Brabant;

Verbinden er zich toe, indien het voorstel wordt geselecteerd onder As 4-Leader :

- de verplichtingen na te komen die bij deelname aan Leader ontstaan;
- alle vereiste informatie ter beschikking te stellen, die het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap nodig heeft;
- zowel tijdens als na afloop van de uitvoering van de ontwikkelingsstrategie de nodige schikkingen te treffen om controle en toezicht op de uitvoering van deze ontwikkelingsstrategie mogelijk te maken. Hierbij wordt vrije toegang verleend tot het grondgebied en de lokalen die met de uitvoering verband houden en tot alle boekhoudkundige bewijsstukken en documenten, en dit zowel voor E.U.-ambtenaren als voor bevoegde ambtenaren van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap;
- op eenvoudige vraag van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap medewerking te verlenen aan evaluatieonderzoeken;
- zich te voegen naar en akkoord te gaan met elke wijziging van deze verplichtingen die ontstaat door wijzigingen in de Europese en/of Vlaamse regelgeving.

Datum : 8 januari 2008

Handtekening
Michel Doomst

Handtekening
Hugo Vleugels

ENGAGEMENTSVERKLARING

De lokale ontwikkelingsstrategie Pajottenland+ wordt mede onderschreven door de leden van de koepel Pajottenland+.

In bijlage vindt u een kopie van de onderschreven en ondertekende engagementsverklaring van volgende leden:

- de economische sector:
 - Boerenbond (arrondissementsraad Halle-Vilvoorde)
 - Groene Kring vzw
 - Landelijke Gilden vzw
 - ONAV vzw
 - Plattelandsklassen vzw
- de ecologische sector
 - Econet Vlaams-Brabant vzw
 - Natuurpunt Pajottenland vzw
 - Panta Rhei vzw
 - Regionaal Landschap Zenne Zuun & Zoniën vzw
- de sociale sector
 - Ons Zorgnetwerk vzw
 - Opbouwwerk Pajottenland vzw
 - Pajottenlands Centrum voor Gezins- en Bejaardenhulp vzw
 - RISO Vlaams-Brabant vzw
- de culturele sector
 - Andreas Masiuskring vzw
 - Heemkundige Kring van Gooik vzw
 - KVLV-Agra vzw
 - Muziekmozaïek vzw
 - VIAC vzw
 - VVV Markvallei
 - VVV Pajottenland en Zennevallei vzw
- de openbare besturen
 - OCMW Galmaarden
 - OCMW Gooik

De andere openbare besturen bespreken tijdens hun raadszitting van de maand januari de LOS. Deze engagementsverklaringen bezorgen wij begin februari.

Onderstaande leden dienen ook nog hun engagementsverklaring te onderschrijven. Ook deze bezorgen wij samen met de vandaag nog niet onderschreven exemplaren.

- Vlaams Agrarisch Centrum vzw
- De Mark vzw
- Beschuttende werkplaats Pajottenland vzw
- CAW Delta

B : ONTWIKKELINGSSTRATEGIE LEADER

HOOFDSTUK 1: LEADERGEBIED

1.1. Afbakening van het Leadergebied	7
1.2. Bevolking	9
1.3. Coherentie van het gebied	10
1.4. Ruraal karakter	11

HOOFDSTUK 2: PLAATSELIJKE GROEP

2.1 Samenstelling van de Plaatselijke Groep	14
2.2 Juridische structuur	18
2.2.1 PG = feitelijke vereniging	18
2.2.2 VZW Pajottenland+	18
2.3 Werking	19
2.3.1 De PG en de ontwikkelingsstrategie: uitstippelen en uitvoeren	19
2.3.2 De coördinator	20
2.4 Selectieprocedure en -criteria	22
2.5 Monitoring en evaluatie	25
2.5.1 Monitoring	25
2.5.2 Evaluatie	25
2.5.2.1 Evaluatie projecten	25
2.5.2.2 Evaluatie PG: projecten en LOS	26
2.6 Communicatie	27
2.6.1 Communicatie door de PG	27
2.6.2 Communicatie naar en door projectuitvoerders	28
2.7 Financieel plan	28
2.8 Financieel beheer	29

HOOFDSTUK 3: ONTWIKKELINGSPROGRAMMA

3.1	Beschrijving en analyse van het Leadergebied	30
3.1.1.	Maatschappelijke en economische indicatoren	31
3.1.2.	Specifieke indicatoren i.v.m. landbouw	33
3.1.3.	Indicatoren rond landschap, natuur en milieu	36
3.1.4.	Indicatoren rond recreatie en toerisme	38
3.1.5.	SWOT-analyse	40
3.2	Overzicht van het reeds gevoerde beleid in de regio	47
3.3	Doelstellingen	50
3.3.1	PDPOII in Vlaanderen en Vlaams-Brabant	50
3.3.2	Algemeen uitgangspunt voor de Pajottenland+regio	50
A.	De landelijke economie versterken	
B.	Wonen en verblijven in een sterke regio	
C.	De landelijke regio een blijvend karakter bezorgen	
3.4	Voorgestelde acties/maatregelen	51
3.5	Samenwerking	55
3.6	Doelgroepen	55
3.7	Duurzaam karakter	56
3.8	Innovativiteit	56
3.9	Overdraagbaarheid	57
3.10	Complementariteit	57
3.11	Gelijke kansen	58

B : ONTWIKKELINGSSTRATEGIE LEADER

HOOFDSTUK 1: LEADERGEBIED

1.1 Afbakening van het Leadergebied

Het voorgestelde Leadergebied Pajottenland omvat zeven gemeenten die samen een geheel vormen, namelijk Bever, Galmaarden, Gooik, Herne, Lennik, Pepingen en Roosdaal.

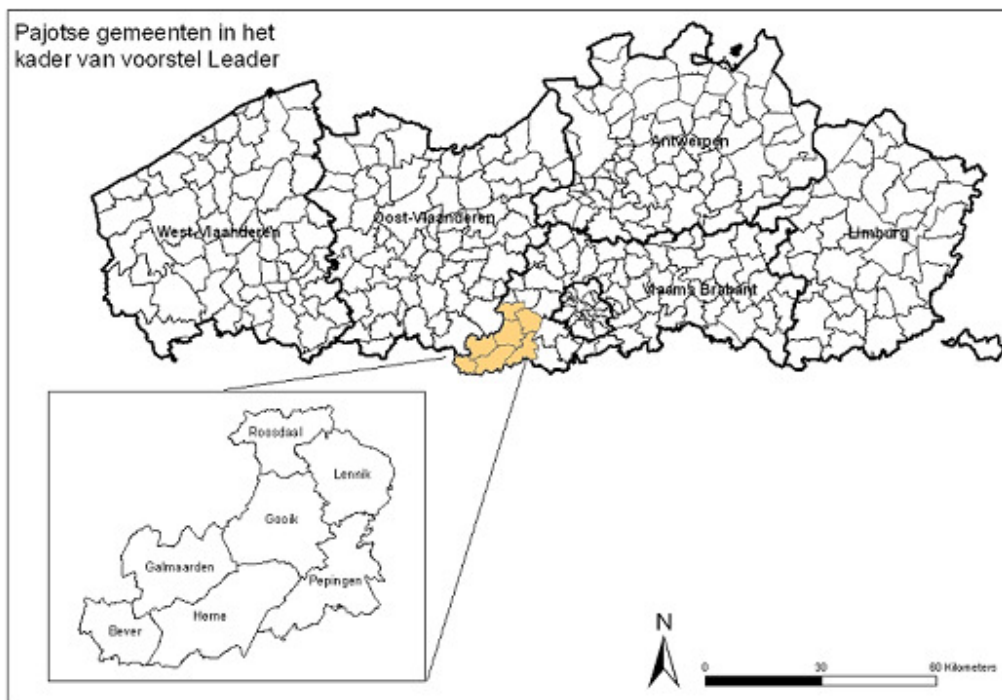
De betrokken gemeenten en deelgemeenten

Gemeente	Deelgemeenten	Aantal inwoners		Totale oppervlakte in ha		Bevolkingsdichtheid in inw/ha	
		2002	2007	2002	2007	2002	2007
Bever		1.852	2.048	1.977	1.977	0,94	1,04
Galmaarden	Galmaarden Tollembek Vollezele	7.859	8.158	3.493	3.493	2,25	2,34
Gooik	Gooik Leerbeek Oetingen Kester	8.841	8.878	3.969	3.969	2,23	2,24
Herne	Herne Herfelingen Sint-Pieters-Kapelle	6.316	6.483	4.462	4.462	1,42	1,45
Lennik	Sint-Martens-Lennik Sint-Kwintens-Lennik Gaasbeek	8.698	8.729	3.079	3.079	2,82	2,83
Pepingen	Pepingen Bellingen Beert Bogaarden Elingen Heikruis	4.282	4.357	3.604	3.604	1,19	1,21
Roosdaal	Borchtlombeek Onze-Lieve-Vrouw-Lombeek Pamel Strijtem		10.788		2.169		4,97
Totalen		37.848	49.442	20.584	22.753	1,84	2,17

Cijfergegevens: Federale Overheid via website: http://statbel.fgov.be/home_nl.asp

In de zoektocht om het Pajottenland+gebied uit te breiden, werd gekeken of er andere deelgemeenten of fusiegemeenten konden toegevoegd aan de Pajottenland+regio. Doel van de uitbreiding was het rurale Pajottenland meer te bundelen en voor meer samenwerking te zorgen. In deze context werd nagekeken of de fusiegemeente Roosdaal in aanmerking kwam. De andere fusiegemeenten in de buurt, Ternat, Dilbeek en Sint-Pieters-Leeuw, hebben een hoofdkern die niet aansluit bij het rurale Pajottenland. De hoofdkernen zijn dicht bevolkt en landschappelijk passen zij niet bij de Pajottenland+regio. Van die drie fusiegemeenten zijn er enkele deelgemeenten die aansluiten aan de grenzen van de Pajottenland+regio, en die ook landschappelijk en socio-economisch passen bij het Leader+gebied. Dat zijn Wambeek (deelgemeente van Ternat), Schepdaal (deelgemeente van Dilbeek), Vlezenbeek, Sint-Laureins-Berchem en Oudenaken (deelgemeenten van Sint-Pieters-Leeuw). Enkel Oudenaken voldoet aan de Leadernorm 'ruraal gebied'. Het is slechts een zeer kleine deelgemeente van Sint-Pieters-Leeuw. Pajottenland+ geeft er de voorkeur aan om een ruimer gebied op te nemen in de nieuwe Leaderregio, bij voorkeur een volledige administratieve entiteit, zijnde een fusiegemeente. Vermits de fusiegemeente Roosdaal zowel landschappelijk als socio-economisch het best aansluit en met deze maximale gebiedsuitbreiding nog volledig aan de afbakeningscriteria van Leader is voldaan, gaat de voorkeur naar deze uitbreiding. (zie 1.4)

Situering binnen het Vlaams Gewest

bron: Frank Nevens – Opbouwwerk Pajottenland

Detailkaart gebied

Legende

- Pajottenland 7
- fusiegemeenten Vlaams-Brabant
- ruraal gebied en leader+ gebied Pajottenland

bron: PROVINCIE
VLAAMS • BRABANT

ruraal en leader+ gebied: 90,4 % van opp. Pajottenland 7
bron: voorlopig referentiebestand gemeentegrenzen,
toestand 22/05/2003, AGIV
bodembedekkings- en bodemgebruiksbestand

1.2 Bevolking

Rekening houdend met de door Europa en Vlaanderen vooropgestelde selectiecriteria voor het Leaderprogramma werden de bevolkingsgegevens van de zeven betrokken gemeenten geanalyseerd. Hieruit blijkt dat de meeste gemeenten en deelgemeenten voldoen aan de basiscriteria, vooropgesteld inzake bevolkingsaantal en bevolkingsdichtheid.

Bevolkingsaantal

Totaal voor de zeven gemeenten: **49.442** inwoners (zie tabel onder 1.1)

Bevolkingsdichtheid

De recentste gegevens dateren van 1 januari 2007 en komen van de Federale Overheid via de website http://statbel.fgov.be/home_nl.asp. In de tabel merken we dat Herne, Pepingen en Bever nog steeds minder dan 150 inwoners/km² tellen. Gooik, Lennik en Galmaarden blijven onder de Vlaamse norm van 300 inwoners/km². Roosdaal heeft een bevolkingsdichtheid van 497 inwoners/km². Het is vooral deelgemeente Pamel dat met de gehuchten Kattem, Ledeberg en twee woonwijken in het gehucht Poelk zeer dicht bevolkt is. De andere deelgemeenten, Borchtlombeek, Onze-Lieve-Vrouw-Lombeek en Strijtem sluiten qua bevolkingsdichtheid en ruraal karakter perfect aan bij de zes andere gemeenten uit de Pajottenlandse Leaderregio. Deze drie deelgemeenten grenzen aan de gemeenten Gooik en Lennik. Over de totale oppervlakte komt de Pajottenland+regio aan 217 inwoners/km². Hiermee blijft het Leadergebied onder de toegelaten norm van 300 inwoners/km².

1.3 Coherentie van het gebied

De gemeenten Bever, Galmaarden, Gooik, Herne, Lennik, Pepingen en Roosdaal zijn allen landelijke gemeenten in de onmiddellijke nabijheid van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Op administratief vlak behoren ze tot de provincie Vlaams-Brabant. Sedert het opstarten van de politiezones behoren Bever, Galmaarden, Gooik, Herne, Lennik en Pepingen tot de politiezone Pajottenland. Zij vormden in de vorige Europese beleidsperiode het Leader+gebied Pajottenland. Voor de komende beleidsperiode wordt Roosdaal als zevende gemeente opgenomen. Er zijn reeds samenwerkingsverbanden met de zes andere gemeenten.

Binnen het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen liggen de zeven betrokken gemeenten op de grens van of net buiten de zogenaamde 'Vlaamse Ruit'. Als we de structuurplanning op provinciale schaal bekijken, stellen we vast dat ze, behalve het gedeelte ten noorden van de steenweg Brussel-Ninove, integraal deel uitmaken van de 'Landelijke Kamer West'.

In het noorden grenst het voorgestelde Leadergebied Pajottenland aan de gemeenten Liedekerke, Ternat en Dilbeek. Deze gemeenten hebben een ander landschappelijk uitzicht en zijn meestal ook meer bevolkt. In het oosten vormen de gemeente Sint-Pieters-Leeuw en de stad Halle de grens. Behalve nog enkele landelijke kernen zijn dit verstedelijkte omgevingen. In het zuiden vormt de provincie Henegouwen de grens, in het westen de provincie Oost-Vlaanderen. Het rurale en heuvelachtige Pajottenland ligt geprangd tussen de Dender- en de Zennevallei.

Sociaal-economische kenmerken van het gebied zijn: zeer weinig industrieterreinen, een tewerkstelling die hoofdzakelijk op Brussel gericht is, een sterk agrarisch, ruraal karakter met een eigen identiteit.

We kunnen stellen dat de zeven betrokken gemeenten een relatief klein, coherent en aaneengesloten gebied vormen, zowel op administratief als op fysisch-geografisch en sociaal-economisch vlak. Het menselijk en regionaal kapitaal dat er potentieel aanwezig is, zal op het terrein ongetwijfeld bijdragen tot de verwezenlijking van de ontwikkelingsstrategie.

Naast een duidelijke historische verbondenheid van de zeven gemeenten als 'Het land van Edingen en 'Het land van Gaasbeek', vormt de streek ook op het vlak van diverse socio-economische aspecten een duidelijke eenheid. De regio wordt getypeerd als een groot openruimte-gebied vlakbij een metropool. De meeste sterke en zwakke punten van de streek staan dan ook in verband met dit spanningsveld.

Binnen de regio is er een traditie van wederzijdse formele en informele contacten tussen de betrokken gemeentebesturen. In de meeste streekgerichte beleidsinitiatieven worden zes van de zeven betrokken gemeenten beschouwd als een eenheid (bvb. politiezone Pajottenland, zorggebieden 2000-2004, lokale werkwinkels,...). Roosdaal is lid van de politiezone TARL, maar is net als de andere zes gemeenten lid van de Welzijnskoepel West-Brabant. Er zijn met Roosdaal nog andere samenwerkingsverbanden: onder meer de sportregio Pajottenland, samenwerking tussen de bibliotheken, Toeristische regio Pajottenland & Zennevallei, Vlabr'accent,...

1.4 Ruraal karakter

Het kandidaat-Leadergebied Pajottenland bestaat uit het Leader+gebied Pajottenland, met de gemeenten Bever, Galmaarden, Gooik, Herne, Lennik en Pepingen, en de gemeente Roosdaal. Rekening houdende dat volgens het Vlaams Programmadocument voor Plattelandsontwikkeling II het nieuwe Leadergebied dient te bestaan uit 90% 'ruraal gebied' of 'Leader I, Leader II of Leader+gebied', komen wij tot volgende berekening:

<i>Leader+gebied Pajottenland met zes gemeenten:</i>	<i>20.584 ha</i>
<i>Roosdaal:</i>	<i><u>2.169 ha</u></i>
<i>Oppervlakte kandidaat-Leadergebied Pajottenland 2007-2013:</i>	22.753 ha

Volgens deze berekening is 20.584 ha welgeteld 90,467% van 22.753 ha. Het Leader+gebied 2000-2006 bedraagt dus minstens 90% van de oppervlakte van het nieuwe Leadergebied, waarbij de gemeente Roosdaal is toegevoegd aan het Leader+gebied 2000-2006.

Op 5 februari 2007 richtte Pajottenland+ een brief naar de Vlaamse Landmaatschappij met de vraag of de hierboven vermelde berekening conform de vooropgestelde normen was opgebouwd. In haar antwoord van 23 februari 2007 bevestigde de Vlaamse Landmaatschappij de berekening. (Beide brieven in bijlage)

Oppervlaktegebruik en tewerkstelling in de landbouw

Onderstaande tabel geeft het ruraal karakter van het voorgestelde gebied weer op het vlak van de landbouw. De voorbije jaren is het aantal hectaren cultuurgrond toegenomen in de meeste gemeenten. Enkel in Lennik, de gemeente die het kortst bij Brussel aanleunt, is het aantal hectaren (beperkt) afgenomen.

De tewerkstelling in de landbouw neemt af. De cijfers tonen aan dat er een groot verschil is tussen de gemeenten onderling. Toch halen deze zeven gemeenten uit het Pajottenland nog een relatief hoog percentage tegenover het Vlaamse gemiddelde.

Jaar	Gemeente	Bever	Galmaarden	Gooik	Herne	Lennik	Pepingen	Roosdaal
	NIS	23009	23023	23024	23032	23104	23064	23097
	Opp. Gemeente (1)	1.977 ha	3.493 ha	3.969 ha	4.462 ha	3.079 ha	3.604 ha	2169 ha
1999	Opp. Landbouwgebruik (2)	1.378 ha	1.730 ha	2.683 ha	3.014 ha	1.541 ha	2.724 ha	
2006	Opp. Landbouwgebruik (4)	1.456 ha	1.836 ha	2.822 ha	3.094 ha	1.517 ha	2.899 ha	849 ha
2002	Inwoners (1)	1.852	7.859	8.841	6.316	8.698	4.282	
2005	Inwoners (5)	2.048	8.158	8.878	6.483	8.729	4.357	10.788
2002	Bestendige werkkrachten in landbouw (2)	42	68	113	97	59	106	
2006	Meer dan 0,5 VTE-werkkrachten in landbouw (4)	45	71	111	94	85	102	59
2002	Niet-bestendige werkkrachten in landbouw (2)	44	83	83	93	81	116	
2006	Minder dan 0,5 VTE-werkkrachten in landbouw (4)	31	62	101	74	58	115	72
2002	Tot. Werkkrachten in landbouw (2)	86	151	196	190	140	222	
2006	Tot. Werkkrachten in landbouw in volle VTE (4)	49	79	129	107	100	127	77
2002	Landbouwbedrijven (2)	64	97	169	141	109	135	
2006	Landbouwbedrijven (4)	52	73	134	115	83	114	72
2002	% door landbouw gebruikte opp. Tov totale opp. (3)	70%	50%	68%	68%	50%	76%	
2006	% door landbouw gebruikte opp. Tov totale opp. (3)	74%	53%	71%	69%	49%	80%	39%
2002	Bevolkingsdichtheid in inw/ha (3)	0,94	2,25	2,23	1,42	2,82	1,19	
2005	Bevolkingsdichtheid in inw/ha (3)	1,04	2,34	2,24	1,45	2,83	1,21	4,97
2002	% arbeidskrachten in de landbouw in aantal inw. (3)	4,64%	1,92%	2,22%	3,01%	1,61%	5,18%	
2006	% arbeidskrachten in de landbouw in aantal inw. (3)	2,42%	0,98%	1,45%	1,67%	1,15%	2,92%	0,72%

(1) ABC van de Belgische gemeenten: laatste aanvulling: februari 2002

(2) NIS, Landbouwtelling 15 mei 1999

(3) eigen berekening, vanuit voorgaande referenties

(4) cijfers NIS via Boerenbond, Landbouwtelling mei 2006

(5) cijfers NIS + Onderzoeksgroep OASes – Provincie Vlaams-Brabant via provincie Vlaams-Brabant

Bebouwde oppervlakte

Het landelijk karakter van de betrokken gemeenten kan eveneens geïllustreerd worden aan de hand van hun bebouwde oppervlakte. In het arrondissement Halle-Vilvoorde vormen de gemeenten Bever, Galmaarden, Gooik, Herne, Lennik en Pepingen het grootste aaneengesloten gebied dat beneden de toegelaten bebouwingsnorm voor Leader blijft. Als gewezen Leader+gebied vormen deze zes gemeenten 90,467% van het nieuwe Leadergebied. Roosdaal haalt een hogere bebouwingsgraad, maar hier concentreert de bebouwing zich vooral in deelgemeente Pamel.

De hogere bevolkingsdichtheid en bebouwing in Roosdaal zijn te verklaren door de ligging langs de N8, de steenweg Brussel-Ninove. Door de makkelijke verbinding met Brussel, hebben zich hier in het verleden vele mensen gevestigd. Vanuit Ninove via Pamel was Brussel makkelijk bereikbaar met de tram, nu met de bus. Vanuit de dichtbevolkte Pamelse gehuchten Kattem en Ledeberg was en is het treinstation in Liedekerke ook een vlotte mogelijkheid om Brussel te bereiken.

Voor Lennik kunnen we gedeeltelijk een gelijkaardige verklaring aanhalen. Lennik ligt ook langs de N8. Via het openbaar vervoer was er steeds een goede verbinding met Brussel, vroeger door de tram, nu via bussen van De Lijn. Meer zuidelijk haalt Galmaarden een dichtere bebouwing omdat de fusiegemeente over twee treinstations beschikt, beiden langs de lijn Geraardsbergen-Halle-Brussel. Bever, Herne en Pepingen blijven het dunst bebouwd.

Toch is het duidelijk dat alle gemeenten steeds meer druk voelen van de grootstad Brussel en er steeds meer oppervlakte wordt bebouwd. De Europese hoofdstad rukt steeds verder op naar het rurale Pajottenland.

Gemeente	totale oppervlakte in ha	1991		1997		2004		1991-2004
		bebouwd in ha	%	bebouwd in ha	%	bebouwd in ha	%	% meer bebouwd
Bever	1977	86,0	4,35	102,5	5,18	117,9	5,96	37%
Galmaarden	3493	307,2	8,79	361,3	10,34	411,9	11,79	34%
Gooik	3969	304,8	7,68	370,6	9,34	412,2	10,39	35%
Herne	4462	287,4	6,44	312,8	7,01	359,1	8,05	25%
Lennik	3079	303,5	9,86	358,7	11,65	414,4	13,46	36%
Pepingen	3604	175,2	4,86	205,8	5,71	226,0	6,27	29%
Roosdaal	2169	369,1	17,02	427,3	19,70	467,0	21,53	27%
Totaal	22753	1833,2	8,07	2139,0	9,4	2408,5	10,59	31,4%

Bron: Onderzoeksgroep OASeS – Provincie Vlaams-Brabant
via dienst Europese Zaken van de provincie Vlaams-Brabant

Bovenstaande tabel toont aan dat er in de zeven rurale gemeenten van het Pajottenland tussen 1991 en 2004 een sterke stijging te noteren viel van het aantal bebouwde hectaren oppervlakte. Waar in 1991 de zes gemeenten van de Pajottenland+regio allen beneden de tien procent bleven, zijn drie van deze gemeenten in 2004 over de drempel van tien procent bebouwing gegaan. Het gaat om Galmaarden, Gooik en Lennik. Vanuit deze drie gemeenten is de grootstad Brussel ook het vlotst bereikbaar. Lennik en Gooik liggen het kortst bij de Europese hoofdstad. Galmaarden heeft twee treinstations met rechtstreekse verbinding naar Brussel. Een ander punt dat hier meespeelt, is de ontwikkeling van deze drie gemeenten. Zij beschikken over een beter aanbod van winkels en dienstverlening dan Bever, Herne en Pepingen.

Toch blijven deze zes gemeenten nog onder de toegelaten norm van vijftien procent bebouwing. De gemeenten Bever (5,96%), Herne (8,05%) en Pepingen (6,27%) blijven de drie meest landelijke gemeenten uit het gebied. Herne en Pepingen hebben ook een lage groei wat betreft de procentuele aangroei van het aantal bebouwde hectaren grondgebied. Roosdaal, de nieuwe gemeente in het Leadergebied Pajottenland, zit met 21% bebouwde hectaren boven de toegelaten norm. Anderzijds merken we dat deze gemeente het laatste decennia minder snel wordt volgebouwd dan de gemeenten Lennik, Gooik en Galmaarden, die eveneens over een vlotte verbinding naar Brussel beschikken.

Sedert 1991 zijn het aantal bebouwde hectaren met dertig procent toegenomen. Anders gezegd: voor elke tien bebouwde hectaren in 1991, is er nu dertien hectaren bebouwd. Een goede ontwikkelingsstrategie kan hier bijdragen tot meer behoud van het typische Pajottenlandse platteland.

HOOFDSTUK 2: PLAATSELIJKE GROEP

2.1 Samenstelling van de Plaatselijke Groep

De Plaatselijke Groep (PG) is het sturingsorgaan van de Leadergroep. De PG, in het Pajottenland ook het comité van bestuur genoemd, is opgericht begin 2003, bij de start van de Leader+periode. Sedert januari 2007 is er een nieuw bestuur dat werkt naar/aan de Leaderperiode 2007-2013. In januari 2007 is het gemeentebestuur van Roosdaal toegetreten tot de PG Pajottenland+, met als doel om Roosdaal te betrekken bij de opbouw van de Leader- en Europese beleidsperiode 2007-2013.

De huidige Plaatselijke Groep bestaat uit 16 stemgerechtigde leden, acht afgevaardigden uit openbare besturen en acht afgevaardigden van de privé-partners. Hiermee zijn openbare besturen en privé-actoren gelijk vertegenwoordigd. Het aantal leden van de PG, en de onderlinge verhouding in samenstelling, blijft behouden voor de Leaderperiode 2007-2013. De coördinator wordt vanuit de werking van de PG aan dit bestuur toegevoegd.

Aanduiding leden vanuit de openbare besturen:

Na de gemeente- en provincieraadsverkiezingen van 2006 werd aan de gemeentebesturen van Bever, Galmaarden, Gooik, Herne, Lennik en Pepingen de schriftelijke vraag gesteld om een (nieuwe) afgevaardigde voor het comité van bestuur (de PG) aan te duiden. Die afgevaardigde vertegenwoordigt binnen Pajottenland+ het gemeentebestuur en het OCMW van zijn of haar gemeente. Aan het gemeentebestuur van Roosdaal werd gevraagd om een afgevaardigde voor de gemeente aan te duiden, en dit in aanloop naar de nieuwe beleidsperiode 2007-2013. Ook aan de provincie Vlaams-Brabant werd gevraagd om een nieuwe vertegenwoordiger aan te duiden. Volgens de koepelovereenkomst en de statuten van de vzw Pajottenland+ wordt het bestuur van de PG voor drie jaar aangesteld, in dit geval dus voor de periode 2007-2009.

Aanduiding leden vanuit de privé-partners:

Voor de leden van de vzw Pajottenland+ werden er tijdens de algemene vergadering van 25 oktober 2006 acht leden gekozen om vanaf 2007 te zetelen in de PG. Dit gebeurde na een oproep tot kandidaatstelling die de algemene vergadering voorafging. Het gaat om telkens twee afgevaardigden uit de economische, de ecologische, de sociale en de culturele sector.

Samengevat: de Plaatselijke Groep Pajottenland+ telt 16 bestuurders, waarvan acht uit de publieke sector en acht uit de private sector. Binnen de private sector zijn de economische, de ecologische, de sociale en de culturele sector elk met twee afgevaardigden vertegenwoordigd.

De vertegenwoordigers:

- openbare sector:
 - *Gemeentebestuur en OCMW van Bever:*
gemeenteraadslid Melanie Denayer, Muydt 13A, 1547 Bever
De afgevaardigde van de gemeente Bever is een prille twintiger en is reeds jaren verweven in het jeugdverenigingsleven van de gemeente.
 - *Gemeentebestuur en OCMW van Galmaarden:*
schep en Ninoofsesteenweg 93, 1570 Vollezele
De afgevaardigde uit de gemeente Galmaarden groeide op in het verenigingsleven van de fusiegemeente. Hij was jaren betrokken bij sport en jeugd en heeft meegewerkt aan de sociale cohesie in de gemeente. Ook

andere maatschappelijke aspecten zijn hem niet vreemd. Paul Cardoen is eveneens begaan met natuur en landschap. Via zijn professionele taak als kinesitherapeut beschikt hij over een ruim klankbord uit het Pajottenland.

- *Gemeentebestuur en OCMW van Gooik:*
burgemeester Michel Doomst, Koekoekstraat 65, 1755 Gooik
De afgevaardigde uit de gemeente Gooik werkt reeds jaren aan de uitbouw van het Pajottenland, niet enkel als burgemeester, maar in het verleden ook als Vlaams parlamentslid en provincieraadslid, en nu als federaal volksvertegenwoordiger. Michel Doomst beschikt hierdoor over een uitgebreide dossierkennis. Hij stond mee aan de wieg van de eerste Leaderopbouw in het Pajottenland in 2001 en is sedert 2003 voorzitter van de koepel Pajottenland+.
- *Gemeentebestuur en OCMW van Herne:*
gemeenteraadslid Kris Degroote, Rendries 16 1540 Herne
De afgevaardigde uit de gemeente Herne is zes jaar geleden ingeweken in het Pajottenland en in 2006 verkozen tot gemeenteraadslid in Herne. Hij wil meedenken en zich inzetten voor de socio-economische uitbouw en het kenbaar maken van de typische kenmerken van het Pajottenland. Hij is ondervoorzitter van de koepel Pajottenland+.
- *Gemeentebestuur en OCMW van Lennik:*
gemeenteraadslid Erik O, Marktstraat 48, 1750 Lennik
De afgevaardigde uit de gemeente Lennik is reeds jaren verweven in het sociale leven van de gemeente, zowel in sport-, jeugd- en andere socio-culturele verenigingen. Tot eind 2006 was Erik O betrokken bij de OCMW-werking als raadslid en lid van het vast bureau. Sedert dit jaar is hij gemeenteraadslid en fractieleider van een van de meerderheidspartijen. Hij blijft sociale dossiers volgen. Vanuit het jaarmarktcomité is hij betrokken bij de internationale streekbeurs (project PromEUregion) en heeft hij regelmatig contact met landbouwers, hoeve- en streekproducenten. Hij is penningmeester van de koepel Pajottenland+.
- *Gemeentebestuur en OCMW van Pepingen:*
schepen Peter Van Cutsem, Daelestraat 20, 1674 Bellingen.
De afgevaardigde uit de gemeente Pepingen volgt het leven in eigen gemeente al vele jaren op. Daarenboven toont hij interesse in de brede Pajottenlandse regio. Hij is actief in verschillende verenigingen waardoor hij voeling heeft met het middenveld, de basis.
- *Gemeentebestuur van Roosdaal:*
burgemeester Christine Hemerijckx, Brusselstraat 62, 1760 Roosdaal
De afgevaardigde uit de gemeente Roosdaal was en is reeds jaren begaan met het plaatselijke (verenigings)leven, zowel jeugd, sport als socio-cultureel. Na een legislatuur als schepen is zij nu burgemeester. In het verleden en ook vandaag volgt Christine Hemerijckx heel wat dossiers op de voet, gaande van sociale tot culturele, van jeugd tot senioren. Haar vroegere job als leerkracht in Roosdaal zorgt voor een breed palet contacten en informatie.
- *Provincie Vlaams-Brabant:*
nog niet aangeduid door de provincie

- private partners:
 - economische sector:
 - *Groene Kring:*
Leen Vandendriessche, P/A Waversebaan 99, 3050 Oud-Heverlee
De afgevaardigde van Groene Kring heeft dagelijks contact met de landbouwmiddens in het Pajottenland.
 - *Landelijke Gilden:*
Hugo Vleugels, P/A Diestsevest 40, 3000 Leuven

Als consulent van Landelijke Gilden is hij in het Pajottenland dagelijks werkzaam zowel voor plattelandsbewoners als voor landbouwers in het kader van plattelandseconomie. Hugo Vleugels heeft ook contact met plaatselijke handelaars, kmo's en horecazaken. Landelijke Gilden bouwt daarnaast als plattelandsorganisatie mee aan de leefbaarheid en de sociale samenhang van dorpen via professionele ondersteuning van de plaatselijke afdelingen. Hierin zit ook een gedeelte streekidentiteit vervat. Hugo Vleugels is voorzitter van de vzw Pajottenland+.

➤ ecologische sector:

- *Econetwerk Vlaams-Brabant (Pro Natura):*

Johan De Beule, P/A Roggemanskaai 8, 1500 Halle

De afgevaardigde van Econetwerk Vlaams-Brabant (Pro Natura) is sedert jaren vertrouwd met het Pajottenland. Hij stond mee aan de wieg van het Regionaal Landschap Zenne, Zuun & Zoniën. Nadien is Johan De Beule blijven verder werken aan de Pajottenlandse natuur en het landschap, met verwijzing naar het milieu. Hieraan koppelt hij initiatieven rond de sociale economie. Hij is ondervoorzitter van de koepel Pajottenland+.

- *Regionaal Landschap Zenne, Zuun & Zoniën:*

An Rekkers, P/A Donkerstraat 21, 1750 Lennik

De afgevaardigde van het Regionaal Landschap Zenne, Zuun & Zoniën is beroepshalve dagelijks vertrouwd met de natuur en het landschap in het Pajottenland. Het Regionaal Landschap wil mensen uit de regio warm maken voor streekeigen natuur en landschap. Vanuit deze invalshoek participeren het Regionaal Landschap en An Rekkers in initiatieven die meerdere sectoren uit de regio samenbrengen.

➤ sociale sector:

- *Opbouwwerk Pajottenland:*

Frank Nevens, Kwatemstraat 5, 1540 Herne

De afgevaardigde van Opbouwwerk Pajottenland volgt via O.P. sociale en andere dossiers. Vanuit zijn professionele taak heeft hij ook zicht op de evolutie in de landbouw. Zo was hij de voorbije jaren als verantwoordelijke betrokken bij een wetenschappelijke studie rond duurzame landbouw. Frank Nevens is secretaris van de vzw Pajottenland+.

- *RISO Vlaams-Brabant:*

Marijke van den Dries, P/A 1 Meilaan 2, 3010 Kessel-Lo

De afgevaardigde van RISO Vlaams-Brabant is stafmedewerker binnen de organisatie en is verantwoordelijk voor de projecten in de regio Pajottenland, onder andere de Woonwinkel Pajottenland' Hierdoor volgt zij professioneel de woonproblematiek in de regio. Verder volgt zij ook het project Dorpsspiegel op dat de tevredenheid en problemen onderzoekt van de huidige inwoners van het platteland. Marijke Van den Dries is penningmeester van de vzw Pajottenland+.

➤ culturele sector:

- *Andreas Masiuskring:*

Hans Van Lierde, Poelstraat 4, 1750 Lennik

De afgevaardigde van de Andreas Masiuskring, de Lennikse culturele en historische kring, is reeds jaren vertrouwd met de eigenheid, de identiteit en het erfgoed van het Pajottenland. Recent was hij mede-initiatiefnemer en redacteur bij de uitgave van het historisch en erfgoedkundig werk "Het Pajottenland, een land om lief te hebben". Hans Van Lierde is zo betrokken bij de samenwerking tussen verenigingen in het Pajottenland

- *VVV Toerisme Pajottenland en Zennevallei:
Marcel Franssens, Steenstraat 33, 1500 Halle*

De afgevaardigde van Toerisme Pajottenland en Zennevallei is sedert 1964 betrokken bij de toeristische werking in de regio en stichtend secretaris van 1970 tot op heden. Hij behoort tot de groep basisederwerkers en vervult hierin een coördinerende rol. Behalve het verzorgen van de promotie, heeft Marcel Franssens ook regelmatig contacten in de regio, en dit zowel met medewerkers op toeristische locaties als met de economische sector. Hij is verder actief in de erfgoedsector, de leefmilieu-acties en de ruimtelijke ordening, ere-adviseur-generaal bij het Federale Ministerie van Openbare werken en actief voor de Europese Commissie in de bouwsector.

Met deze samenstelling beschikt de PG Pajottenland+ over een grote verscheidenheid en know how. Vanuit de openbare besturen zijn er leden uit Colleges van Burgemeester en Schepenen en gemeenteraadsleden. Daarenboven hebben meerderen onder hen tot de vorige legislatuur deel uitgemaakt van OCMW-besturen of waren/zijn zij als schepenen betrokken bij sociale zaken.

Ook vanuit de privé-partners kan de PG beroep doen op een ruime dossier- en regiokennis. De afgevaardigden uit de economische sector zijn dagelijks werkzaam in het milieu van landbouw en de plattelandseconomie. Zij hebben ook contact met plaatselijke handelaars, kmo's en horecazaken. De afgevaardigden uit de ecologische sector komen tijdens de uitoefening van hun job in contact met het landschap, het milieu, de natuur, de landbouw en de sociale economie. De afgevaardigden uit de sociale sector zijn vertrouwd met de zwakkere groepen uit de maatschappij en met de bijhorende problematiek die zich in een plattelandsregio aandient. De afgevaardigden uit de culturele sector zijn vertrouwd met de eigenheid en identiteit van de regio, met samenwerking tussen verenigingen die met deze thema's begaan zijn. Zij zijn ook begaan met de toeristisch-recreatieve sector, zowel wat de promotie betreft als de bijhorende economische factor.

Schepenbevoegdheid 'plattelandsbeleid' of 'plattelandsontwikkeling' in de Pajottenland+regio:

Vanuit Pajottenland+ werd eind 2006 aan de zeven gemeentebesturen schriftelijk gevraagd of zij binnen het College van Burgemeester en Schepenen de bevoegdheid 'plattelandsbeleid' of 'plattelandsontwikkeling' zouden opnemen. Alle gemeentebesturen zijn hierop ingegaan. Hierdoor heeft Pajottenland+ nu een of twee aanspreekpunten in elke gemeente en is plattelandsontwikkeling een thema dat in de regio door zeven gemeenten wordt gedragen. Deze bevoegdheid is in de verschillende gemeenten toegekend aan:

- Bever: schepen Dirk Willem
- Galmaarden: burgemeester Pierre Deneyer
- Gooik: burgemeester Michel Doomst
- Herne: schepen Marie-Louise De Vriese
- Lennik: schepen Geert De Cuyper
- Pepingen: schepen Peter Van Cutsem
- Roosdaal: burgemeester Christine Hemerijckx

2.2 Juridische structuur

2.2.1 PG = feitelijke vereniging

De Plaatselijke Groep Pajottenland+ een feitelijke vereniging. De PG is de bestuurstructuur van de koepel¹ Pajottenland+.

2.2.2 VZW Pajottenland+

Om een oplossing te bieden aan de juridische aspecten waarmee een PG wordt geconfronteerd, zijn alle privé-partners in de vzw Pajottenland+ gestapt. De vzw fungeert als juridische rechtspersoon. De PG heeft deze structuur nodig om bepaalde aspecten van de werking officieel te laten verlopen, onder meer de verantwoording van de financiële werking. Binnen de vzw worden per sector twee vertegenwoordigers verkozen die deel uitmaken van de PG.

Aanduiding leden vanuit de privé-partners:

Vanuit de leden van de vzw Pajottenland+ werden er tijdens de algemene vergadering van 25 oktober 2006 acht leden gekozen om te zetelen in de PG. Het gaat om twee afgevaardigden uit de economische, de ecologische, de sociale en de culturele sector.

Alle beslissingen die de PG Pajottenland+ neemt, worden in principe bekrachtigd door de raad van bestuur van vzw Pajottenland+, die de juridisch-administratieve verantwoordelijkheid draagt, en onder meer het personeel aanwerft en de middelen beheert.

De Raad van Bestuur is het 'bestuursorgaan' van de vzw Pajottenland+. In 2007 telt de vzw Pajottenland+ 24 leden. Deze leden, privé-partners uit het middenveld, zijn opgedeeld in vier sectoren: de economische, de ecologische, de sociale en de culturele sector:

- de economische sector:
 - Boerenbond (arrondissementsraad Halle-Vilvoorde)
 - Groene Kring vzw
 - Landelijke Gilden vzw
 - ONAV vzw
 - Plattelandsklassen vzw
 - Vlaams Agrarisch Centrum vzw

- de ecologische sector
 - Econet Vlaams-Brabant vzw
 - De Mark vzw

¹ De koepel Pajottenland+ is de feitelijke vereniging die alle leden groepeerd. In 2007 telt de koepel Pajottenland+ 38 leden. Dit zijn:

- 14 leden uit de openbare sector:
 - de gemeentebesturen en OCMW's van Bever, Galmaarden, Gooik, Herne, Lennik en Pepingen
 - het gemeentebestuur van Roosdaal (het OCMW en private partners uit Roosdaal kunnen toetreden na de goedkeuring van de ontwikkelingsstrategie 2007-2013)
 - de provincie Vlaams-Brabant
- 24 leden – privé-partners: organisaties en verenigingen. Deze zijn opgedeeld in vier sectoren: de economische, de ecologische, de sociale en de culturele sector. Voor de leden: zie punt 2.2.2. vzw Pajottenland+.

De 'Koepel Pajottenland+' roept minstens een maal per jaar de algemene vergadering samen. De algemene vergadering beslist over de koepelovereenkomst, de goedkeuring van de rekeningen, de begroting en de jaarverslagen, de toetreding en het ontslag van de leden, en zo meer.

- Natuurpunt Pajottenland vzw
- Panta Rhei vzw
- Regionaal Landschap Zenne Zuun & Zoniën vzw
- de sociale sector
 - Beschuttende werkplaats Pajottenland vzw
 - CAW Delta
 - Ons Zorgnetwerk vzw
 - Opbouwwerk Pajottenland vzw
 - Pajottenlands Centrum voor Gezins- en Bejaardenhulp vzw
 - RISO Vlaams-Brabant vzw
- de culturele sector
 - Andreas Masiuskring vzw
 - Heemkundige Kring van Gooik vzw
 - KVLV-Agra vzw
 - Muziekmozaïek vzw
 - VIAC vzw
 - VVV Markvallei
 - VVV Pajottenland en Zennevallei vzw

Het doel van de vzw Pajottenland+ is opgenomen in het artikel 4 van de statuten:

“De vereniging stelt zich tot doel initiatieven rond plattelandontwikkeling te nemen, door activiteiten te stimuleren, te ontwikkelen en te verwezenlijken. Meer concrete doelstellingen zijn: versterken van de plattelandseconomie, detecteren en valoriseren van streekgebonden agrarische, toeristisch-recreatieve, educatieve en culturele troeven, versterken van het natuur-, landschaps- en milieupotentieel, verhogen van het welzijnsniveau en bestrijden van sociale uitsluiting. De beoogde projecten moeten bijdragen tot een economische, ecologische en socio-culturele vooruitgang in onderlinge samenhang binnen het werkingsgebied. De vereniging wil de samenwerking tussen maatschappelijke actoren en de participatie van de plaatselijke bevolking stimuleren.”

De ‘vzw Pajottenland+’ roept minstens een maal per jaar de algemene vergadering samen. De algemene vergadering beslist over de statuten, de goedkeuring van de rekeningen, de begroting en de jaarverslagen, de ontheffing van de bestuurders, de toetreding en het ontslag van de leden, en zo meer.

2.3 Werking

2.3.1 De PG en de ontwikkelingsstrategie: uitstippelen en uitvoeren

De leden van de PG Pajottenland+ zijn in 2005 gestart met de opbouw van de beleidsperiode 2007-2013. In functie van die nieuwe Leaderperiode werd toen een ‘Toekomstnota’ geschreven. Die nota, het ingediende ontwikkelingsplan Leader+ 2000-2006 en de evaluaties van de Leader+werking van de jaren 2003 tot 2006, lagen aan de basis van de uitwerking van de Lokale Ontwikkelingsstrategie 2007-2013.

In 2007 spendeerde de PG meerdere overlegmomenten en vergaderingen aan de opbouw van de LOS. Voor het uitstippelen van de LOS werd beroep gedaan op de kennis van de leden van de PG. Dit leidde tot een werkdocument: de ‘basisnota’. Die basisnota werd voorgelegd aan de Colleges van Burgemeester en Schepenen van de zeven betrokken gemeenten. Vanuit de colleges werden ideeën geformuleerd die mee worden opgenomen in

de definitieve LOS. Op 17 oktober 2007 organiseerde Pajottenland+ een open overleg voor de regio. Alle inwoners, verenigingen, projectpromotoren en andere actoren werden aangesproken via een breed verspreide berichtgeving: een nieuwsbrief van Pajottenland+, de pers en via een folder die in de gemeenten werd verspreid. Onder het thema "*Hé, jij Pajot, kom buiten*", kregen ze de mogelijkheid om hun toekomstvisie over het Pajottenland en hun idee over de basisnota kenbaar te maken. Al deze informatie werd door de PG verwerkt en voorgelegd op 11 december 2007 aan de Algemene Vergadering van de koepel en de vzw Pajottenland+. Daar werd de definitieve LOS goedgekeurd. Tijdens de maand januari 2008 wordt de LOS aan de gemeenteraden voor goedkeuring voorgelegd. Ook enkele OCMW-raden dienen de LOS in januari nog te bespreken.

De competenties die de bestuursleden van de PG in de weegschaal legden bij de uitbouw van de LOS leest u in punt 2.1.

Om de ontwikkelingsstrategie uit te voeren en gelijktijdig te evalueren, heeft de PG in het verleden een evaluatiesysteem uitgewerkt (zie punt 2.4 en 2.5). Deze werkwijze wordt in de toekomst verfijnd en/of uitgebreid.

Taakverdeling: dagelijks bestuur Pajottenland+:

De leden uit de Plaatselijke Groep en de raad van bestuur van de vzw, die een bestuursfunctie uitoefenen binnen de PG en de vzw, vormen het dagelijks bestuur van Pajottenland+. Het dagelijks bestuur stelt de agenda voor de Plaatselijke Groep samen en werkt voorstellen voor de PG uit. Dit gebeurt in samenwerking met de coördinator. De samenstelling en taakverdeling van het dagelijks bestuur:

- vanuit de Plaatselijke Groep:
 - voorzitter: Michel Doomst
 - ondervoorzitter: Kris Degroote
 - secretaris: Johan De Beule
 - penningmeester: Erik O
- vanuit de raad van bestuur:
 - voorzitter: Hugo Vleugels
 - secretaris: Frank Nevens
 - penningmeester: Marijke Van den Dries
- coördinator: Jos Huwaert

2.3.2 De coördinator

Tijdens de Leaderperiode ondersteunt het secretariaat, met als uitvoerende kracht de coördinator, de Plaatselijke Groep bij de uitvoering van de ontwikkelingsstrategie. Het secretariaat, de locatie waar de coördinator wordt tewerkgesteld, zal voor de Leaderperiode 2007-2013 gevestigd zijn in het Provinciale Proefcentrum voor Kleinfruit, Molenstraat 26, 1760 Roosdaal. De coördinator is aangesteld door de Plaatselijke Groep (PG), via de vzw Pajottenland+. Hij of zij zorgt ervoor dat alle verbintenissen en opdrachten van de PG tegenover de projecten en de promotoren enerzijds, en tegenover de Vlaamse Overheid en de Europese Gemeenschap anderzijds, vlot en stipt verlopen, zowel administratief als financieel. In de Leader+periode 2000-2006 is gebleken dat een coördinator over onvoldoende tijd beschikt om het secretariaat tijdens het tijdsbestel van 1 VTE te runnen. Indien voor de periode 2007-2013 blijkt dat dit probleem zich herhaalt, zal Pajottenland+ eveneens een medewerker aanwerven die onder meer de (uitvoerende) administratieve en financiële taken op zich neemt. Hij of zij werkt dan samen met de coördinator op het secretariaat.

In geval van noodzakelijke aanwerving: jobomschrijving administratieve en financiële medewerk(st)er:

De administratieve medewerk(st)er werkt aan boekhoudkundige, financiële en administratieve opdrachten die verband houden met de PG en de projecten van Leader, met rapportering aan de coördinator. Het takenpakket:

- bijhouden boekhouding
- administratieve en financiële opvolging PG
- administratieve en financiële opvolging projecten
- opmaken afrekening secretariaat PG
- verwerken afrekeningen Pajottenland+projecten

De PG zou een deeltijdse medewerker aanwerven, met minstens een diploma niet-universitair hoger onderwijs korte type, flexibel, communicatief, met inzicht voor initiatieven, dynamisch, creatief en die kan vlot werken met een computer (Word/Excel/Access/PP).

Het is de bedoeling dat de coördinator voldoende energie en tijd kan besteden aan begeleiden, animeren, communiceren en netwerken in de regio. Concreet luidt de taakomschrijving van de coördinator als volgt:

- ondersteunt de werking van de PG administratief en volgt de inhoudelijke werking;
- is het permanente aanspreekpunt voor de leden van de PG en voor de inwoners uit het Leadergebied;
- heeft op regelmatige basis overleg met de openbare besturen uit de regio, met de provincie Vlaams-Brabant en met de betrokken diensten van de Vlaamse Overheid;
- bereidt de vergaderingen en beslissingen voor van de PG en het dagelijks bestuur, verzorgt het secretariaat en staat in voor een accurate verslaggeving;
- verzorgt de communicatie over Leader naar de inwoners van de streek;
- adviseert mensen en organisaties met ideeën en/of projectvoorstellen;
- helpt in het tot stand komen van een gedragen ontwikkelingsvisie;
- volgt de Vlaamse en Europese ontwikkelingen m.b.t. het plattelandsbeleid op de voet; heeft een dynamiseringstaak in het gebied en de PG, en zal de kans krijgen de nodige opleiding te volgen om zich optimaal van deze taak te kwijten
- is betrokken bij de uitbouw van interregionale en transnationale projecten en overlegondes.

Daarenboven voorziet de coördinator in de organisatie en de werking van de eigen Plaatselijke Groep. De coördinator roept op vraag van de voorzitter (of het bestuur) het dagelijks bestuur van de PG minstens een maal per twee maanden samen. De raad van bestuur en de PG vergaderen gemiddeld om de twee maanden en minstens om de drie maanden.

De coördinator agendeert, samen met de voorzitter en/of het bestuur, voor de vergadering van het dagelijks bestuur de punten die betrekking hebben op de werking (administratief en financieel) van de PG, evenals onderwerpen die verwijzen naar de projecten en/of de promotoren. Vanuit deze agenda verwerkt het dagelijks bestuur voorstellen voor de PG en voor de raad van bestuur. De coördinator neemt de beslissingen van het dagelijks bestuur op in zijn/haar verslag en gebruikt dit als basis voor de agenda bij het samenroepen van de PG-vergadering en van de raad van bestuur. Uit deze voorstellen vloeien de beslissingen voort, die de raad van bestuur in principe bekrachtigt. Leden van het dagelijks bestuur of van de raad of de Plaatselijke Groep kunnen zelf punten toevoegen aan de vooropgestelde agenda.

Het secretariaat verwerkt dagelijks de binnenkomende briefwisseling. De inkomende facturen worden volgens de noodwendigheden betaald. De coördinator betaalt individueel rekeningen tot 1.250 euro. Tot 10.000 euro tekent de coördinator en een lid van de raad van bestuur. Voor een bedrag hoger dan 10.000 euro is de handtekening van twee bestuursleden en de coördinator vereist.

2.4 Selectieprocedure en -criteria

Projectoproep

De projectoproep in de Leader+periode 2000-2006:

Via een folder lanceerde Pajottenland+ in juli 2003 een eerste oproep naar de bevolking van de betrokken gemeenten om ideeën/projecten in te dienen in het kader van Leader+. De folder werd verspreid via de gemeentehuizen, de bibliotheken en de handelszaken van de zes gemeenten. De gemeentebesturen stuurden de folder door naar de lokale verenigingen binnen de gemeente. De oproep van de folder verscheen in de gemeentelijke infobladen en na een persvoorstelling in de regionale pers zoals Het Nieuwsblad, Het Laatste Nieuws, De Streekkrant en Het Pajottenland. Ook Radio 2 was van de partij. In mei 2005 kwam er een nieuwe oproep tot indiening van projectvoorstellen. De verspreiding gebeurt op dezelfde wijze.

In de projectoproep (persbericht + folder) maakt Pajottenland+ bekend wat de doelstellingen van deze Europese werking in de regio inhouden en wat de acties zijn waarbinnen een projectidee kan worden ingediend. Daarenboven vermeldt de oproep de belangrijke aspecten die eigen zijn aan Leader. Op deze wijze worden de inwoners ingelicht over de mogelijkheden en voorwaarden. Tussen de oproepdatum en de indiendatum van het projectvoorstel ligt een termijn van twee tot drie maanden.

Na de projectoproep ontvangt iedereen die het wenst via de coördinator, de door de Plaatselijke Groep goedgekeurde, documenten: projectprocedure, ontvankelijkheids- en selectiecriteria, aanvraagformulier en de financiële voorwaarden.

Van projectidee tot goedkeuring

Pajottenland+ lanceert een projectoproep zoals hiervoor geformuleerd. Tussen de lanceringdatum voor projectoproepen en de goedkeuring van de projecten ligt een tijdspanne van hoogstens zes maanden, maar die periode kan ook korter worden gehouden.

- Tussen de datum van de projectoproep en de indiening van het definitieve projectvoorstel (= ingevuld aanvraagformulier) ligt een tijdspanne van drie tot vier maanden. Bij de projectoproep doet Pajottenland+ een tussenvoorstel: projectideeën die in een korte versie (+/- een A4 met (beknopt) projectinhoud, doelstellingen, geografisch werkterrein en betrokken partners) binnen de maand worden ingediend, krijgen vanaf het begin beoordeling en trajectbegeleiding.
- Binnen de twee weken na het indienen van de korte versie beoordeelt de PG of het voorgestelde projectidee ontvankelijk wordt verklaard. Hiervoor is beknopt een beoordelingsformulier '1' beschikbaar. De coördinator vermeldt de basisgegevens op beoordelingsformulier '1' en bezorgt deze aan de leden van de PG. De PG-leden bezorgen hun beoordeling opnieuw aan de coördinator. Hierop worden ze op de PG-vergadering voorgelegd en volgt de eerste beoordeling en de eventuele aanbevelingen.
- Anderhalve maand later dient de projectindieners, die een positieve beoordeling heeft ontvangen, een uitgebreid voorstel met bijhorende financiële tabel in. Dit gebeurt aan de hand van de uniforme aanvraagformulieren die de PG ter beschikking stelt. Bij deze indiening onderzoekt de coördinator ook of de nodige vergunningen in orde zijn.
- Binnen de daaropvolgende twee weken beoordeelt de PG deze uitgebreide projectvoorstellen met financiële tabel. Hiervoor is beoordelingsformulier '2' beschikbaar. De coördinator vermeldt de basisgegevens op beoordelingsformulier '2' en bezorgt deze aan de leden van de PG. De PG-leden bezorgen hun

beoordeling opnieuw aan de coördinator. Hierop worden ze op de PG-vergadering voorgelegd en volgt de tweede beoordeling met de eventuele projectaanpassing.

- Binnen de daaropvolgende twee weken bezorgt de projectindienaar het definitieve aanvraagformulier aan de PG.
- Binnen de twee daaropvolgende weken beslist de PG over de goedkeuring van de ingediende projectvoorstellen. Hiervoor wordt beoordelingsformulier '2' aangevuld met bijkomende criteria. De coördinator vermeldt de basisgegevens op beoordelingsformulier '2+' en bezorgt deze aan de leden van de PG. De PG-leden bezorgen hun beoordeling opnieuw aan de coördinator. Hierop worden ze op de PG-vergadering voorgelegd en volgt al dan niet de goedkeuring. Aansluitend wordt voor de goedgekeurde projecten een contract opgemaakt. Tijdens deze beslissingsronde beoordeelt de PG ook de ingediende projectvoorstellen die het voortraject niet hebben afgelegd, maar waar de betrokkene verkoos om het afgewerkte projectvoorstel met aanvraagformulier tegen de einddatum in te dienen.

De beoordelingsformulieren worden opgesteld aan de hand van de bestaande documenten uit PDPOII – As 3.

Leden van de PG die bij een projectaanvraag betrokken zijn, of die omwille van samenwerkingsverbanden bij een projectaanvraag betrokken zijn, nemen niet deel aan de bespreking, beoordeling en goedkeuring van deze ingediende projectaanvraag.

De PG beslist met een gewone meerderheid. Iedere beslissing moet steeds uitdrukkelijk gemotiveerd worden. De PG beoordeelt elke projectaanvraag op budgettaire haalbaarheid. Indien omwille van de budgettaire haalbaarheid de positieve beslissing niet bekrachtigd wordt, wordt aan de projectaanvrager gevraagd om het project aan te passen. De PG kan beslissen om aan de projectaanvrager te verzoeken een aangepast projectvoorstel in te dienen.

Aan elk project wordt een 'peterschap' of 'meterschap' verbonden. Het is een lid uit de PG die het project zal opvolgen, samen met de coördinator. De peter of meter komt uit dezelfde sector of een aanverwante sector als het goedgekeurde project of is een onafhankelijke sectordeskundige. Een PG-lid kan niet als peter of meter worden aangeduid voor een project waar hij of zij bij betrokken is.

Na bekendmaking aan de promotoren worden de projecten op een persconferentie voorgesteld. De projecten die niet werden weerhouden, krijgen een brief met mogelijke andere subsidiekanalen om hun ideeën te verwezenlijken.

Tijdstabel 2008-2009:

- midden april: persbericht vanuit de PG met de goedkeuring van Pajottenland+ als Leader-PG + het reeds lanceren van een beknopte projectoproep
- midden mei 2008: officiële projectoproep door de PG
- midden juni: indienen korte projectversie (maximum een A4)
- eind juni: eerste beoordeling door de PG en eventuele aanbevelingen
- midden augustus: indienen uitgebreid projectvoorstel + financiële tabel
- eind augustus: tweede beoordeling door de PG + eventuele projectaanpassing
- midden september: indienen definitieve projectaanvraag(formulier)
- eind september: goedkeuring door PG, gevolgd door opmaak contract
- start bij project: 1/10

Projecten waar door de PG samenwerking wordt gevraagd of die moeten worden verfijnd, kunnen aansluiten bij een nieuwe oproep in het voorjaar van 2009.

- midden februari 2009: officiële projectoproep door de PG
- midden maart: indienen korte projectversie (maximum een A4)

- eind maart: eerste beoordeling door de PG en eventuele aanbevelingen
- midden mei: indienen uitgebreider projectvoorstel + financiële tabel
- eind mei: tweede beoordeling door de PG + eventuele projectaanpassing
- midden juni: indienen definitieve projectaanvraag(formulier)
- eind juni: goedkeuring door PG, gevolgd door opmaak contract
- start project: 1/07

Het bestuur van Pajottenland+ bepaalt het aantal oproepen en de periode wanneer een oproep wordt gelanceerd aan de hand van de reeds toegekende totale cofinanciering.

Beoordelingsformulier en projectaanvraag

- Het beoordelingsformulier bevat de volgende hoofdlijnen met telkens (mogelijke) onderverdelingen:
 - ontvankelijkheidscriteria,
 - bottom up,
 - vernieuwend – experimenteel,
 - samenwerking – participatie,
 - doelgroepen,
 - uitvoerbaarheid.
- Het aanvraagformulier vraagt onder meer naar volgende concrete gegevens:
 - doelstellingen,
 - lokalisatie,
 - thema van de regionale Leaderwerking,
 - verwachte resultaten en meetbaarheid,
 - doelgroepen,
 - betrokkenheid bevolking,
 - innovatief – experimenteel
 - samenwerking
 - looptijd en duurzaamheid
 - projectkost,
 - voorwaarden ter controle en communicatie.

Cofinanciering: bepaling en uitbetaling

De projectpromotor ontvangt van de coördinator, voor de projectaanvraag, de financiële voorwaarden en dient deze strikt na te leven. Deze voorwaarden worden opgenomen in de projectaanvraag en het projectcontract.

De projectpromotor volgt een aparte projectboekhouding en administratie conform de EOGFL-reglementering en de richtlijnen van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap en de Beheersdienst. De coördinator bezorgt hiervoor het 'projectdraaiboek', met daarin alle voorwaarden en duidingen, aan de projectpromotor na de goedkeuring van het project.

De coördinator plaatst de goedkeuring van de declaraties op de agenda van de PG. De uitbetaling aan de projectuitvoerder gebeurt via de provincie.

Samenbrengen van projectideeën leidt tot samenwerking

Bij de eerste indienronde in 2003 ontving Pajottenland+ meerdere ideeën die binnen dezelfde sector ressorteerden of die met mekaar konden worden gelinkt. Rekening houdende met het Leader+principe "samenwerking", besloot de PG om projecten uit dezelfde branche te bundelen en de indieners in een werkgroep onder te brengen. Zo ontstonden er werkgroepen rond zorgboerderijen, toerisme-promotie, clean teams, trage wegen, huisvesting, duurzame landbouw, website, plattelandskarten. Deze werkgroepen kwamen volgens noodzaak samen.

Nadien paste Pajottenland+ deze werkwijze nog toe. In de toekomst is het de bedoeling om nog meer projectpromotoren sector- en gemeentegrensoverschrijdend samen te laten werken.

Dit is het basisvoorstel voor de selectieprocedure. Pajottenland+ gaat dit voorstel binnen de komende zes maanden na goedkeuring van de aanvraag tot Leadergebied verder evaluaeren en indien nodig aanpassen en/of verfijnen.

2.5 Monitoring en evaluatie

2.5.1 Monitoring

Voor de monitoring zal Pajottenland+ zich baseren op de concrete punten die de projectuitvoerder op het projectaanvraagformulier heeft ingevuld. Ook de monitoringtabellen die vanuit de overheid worden aangereikt, komen aan bod.

Dit is het basisvoorstel voor de monitoringprocedure. Pajottenland+ gaat dit voorstel binnen de komende zes maanden na goedkeuring van de aanvraag tot Leadergebied verder evalueren en indien nodig aanpassen en/of verfijnen.

2.5.2 Evaluatie

2.5.2.1 Evaluatie projecten

In de Leader+periode 2000-2006 keurde de PG de projecten per jaar goed en volgden er telkens verlengingen of werd het project stopgezet. Hiermee wilde de PG de projectuitvoerders aanzetten tot een degelijke uitvoering. Voor de Leaderperiode 2007-2013 is goedkeuring voor meerdere jaren mogelijk. De goedkeuring gebeurt, rekening houdende met de optie dat de cofinanciering herroepbaar is door de PG, en dit in geval van een slechte evaluatie door de PG, of in geval van een slechte bijsturing door de projectuitvoerder(s). De PG zal dit opnemen in het aanvraagformulier en in het contract.

Rapportering aan de PG

De projectuitvoerder bezorgt de PG zesmaandelijks een korte rapportering, op basis van de standaarddocumenten die de Plaatselijke Groep daartoe ter beschikking stelt. Aan de hand van deze rapporten kan de coördinator het project bezoeken, en indien nodig, dit tussentijds rapport met zijn verslag op de PG-agenda plaatsen. De peter of meter van het project bezoekt ook minstens een maal per jaar het project. Dit bezoek gebeurt los van het evaluatiebezoek van de PG.

De projectuitvoerder bezorgt de PG voor het verstrijken van de jaarlijkse afsluitende datum van de projectwerking een jaarverslag (uitgebreide rapportering), op basis van de standaarddocumenten die de Plaatselijke Groep daartoe ter beschikking stelt. Hierin vermelden de projectuitvoerders ook hun verdere toekomstvisie voor het project en de daarbij horende projectkost en cofinanciering. Dit document en het evaluatiebezoek gelden als werkbasis voor de bespreking en de eventuele verlenging van het lopende project. Het uitgebreide jaarrapport is de basis voor het bezoek dat de PG aan de projecten brengt. Nadien bespreekt de PG-vergadering de rapporten en de bezoeken.

Uitvoeringscontrole

De coördinator doet per jaar en per project minstens één plaatsbezoek. De PG doet per jaar ook minstens een plaatsbezoek. Van projectbezoeken wordt verslag uitgebracht op de PG, dit ter controle van de uitvoering van het project. Van deze bezoeken wordt een controleverslag opgemaakt, ter goedkeuring door de PG.

De PG kan te allen tijde en onaangekondigd de coördinator vragen om een plaatsbezoek aan een (deel)project te brengen, om de vooruitgang van dit (deel)project te toetsen. De PG beoordeelt ieder project op grond van het controleverslag van de coördinator of van de PG en kan beslissen om de eerder goedgekeurde Leadersteun op te zeggen en eventueel terug te vorderen, deels of volledig. Hiervoor moeten de helft + één van de leden van de PG de vergadering bijwonen en moet twee derden van de aanwezige leden zich akkoord verklaren met dit voorstel. Op basis van deze beslissing kan de PG, en in dit geval de vzw Pajottenland+, eenzijdig het projectcontract verbreken.

In de Leader+periode 2000-2006 leidden de plaatsbezoeken tot nauwe contacten tussen promotoren en het bestuur van de PG. Gelijktijdig was dit ook een (gedeeltelijke) waardemeter voor de werking van de PG. In 2006 hield Pajottenland+ een zelfevaluatie onder leiding van de Activeringscel van Leader+ Vlaanderen. Voor deze vergadering werden alle leden van de koepel Pajottenland+ aangeschreven, alle leden van de PG en een reeks bewoners uit de regio die via hun job of uit interesse dagelijks met de streek begaan zijn.

Voor de periode 2007-2013 wil Pajottenland+ de aangehouden controle- en evaluatiewerkwijze blijven aanhouden.

Dit is het basisvoorstel voor de projectevaluatie. Pajottenland+ gaat dit voorstel binnen de komende zes maanden na goedkeuring van de aanvraag tot Leadergebied verder evalueren en indien nodig aanpassen en/of verfijnen.

2.5.2.2 Evaluatie PG: projecten en LOS

In de chronologische lijn van de PG-werking is het logisch dat na de evaluatie van de projecten er ook een evaluatie komt van de bestuurswerking en de toetsing van de LOS aan de werking. De toekenning en de beoordeling van de projecten toont bepaalde lijnen over de wijze van aanpak door de bestuurders. Verklaring: bij de goedkeuring van een project wordt gelijktijdig een projectkost en maximale subsidie (bedrag of procentueel) toegekend. Dit zal aangeven naar welke actie en met welke tijdslijn de projecten en budgetten zullen verlopen. Op dat ogenblik beschikt het bestuur van de PG over indicatoren om de eigen werking en aanpak te evalueren. De financiële tabellen laten het bestuur ook toe om andere indicatoren op te volgen, zoals bijvoorbeeld de financiële spreiding tussen openbare besturen en andere projectuitvoerders. Volgens de toekenning van de budgetten per actie kan de PG, indien nodig, haar aanpak wijzigen en op zoek gaan naar projecten die passen binnen een actie met een vrij hoog restbudget.

Bij het financiële aspect is het mogelijk dat de PG tijdens de beleidsperiode middelen uit andere bronnen kan betrekken voor een of meerdere van de acties. Op dat ogenblik zal de PG een financiële herverdeling tussen de acties doorvoeren. Voorbeeld: vanuit het rurale Pajottenland wordt gedacht om een erfgoedconvenant aan te vragen bij de Vlaamse Overheid. Mogelijk worden hierdoor de budgetten voor doelstelling C "de regio een blijvend landelijk karakter bezorgen" aangepast.

Een neutrale kijk van derden op de werking van de PG en de uitvoering van de LOS zal de PG-leden toelaten om te horen en te zien hoe de Pajot het Leadergebeuren in de regio opvolgt en ervaart. Daarom wil de PG eigen evaluatiemomenten inbouwen en op deze samenkomsten regionale actoren en individuen uitnodigen die in de streek begaan zijn met

de thema's en de acties waarrond de PG werkt. Op de algemene vergadering van de koepel Pajottenland+ wordt verslag uitgebracht van de PG-evaluaties.

2.6 Communicatie

2.6.1 Communicatie door de PG

Tijdens de Leader+periode 2000-2006 heeft Pajottenland+ reeds een strategie ontwikkeld om de eigen PG-werking en de werking van de projecten kenbaar te maken in de regio. De PG vindt het belangrijk om in haar communicatiestrategie de bottom up-benadering duidelijk toe te passen. Daarom werd gezocht naar de breedst mogelijke waaier aan informatie- en communicatiekanalen. Pajottenland+ heeft een goede samenwerking opgebouwd met de media, zowel regionale tv, radio, geschreven pers (van de nationale kranten en van de huis-aan-huisbladen) en internetmedia. De PG neemt alle kansen te baat om persberichten te verspreiden en, indien nodig, om zelf persbijeenkomsten te organiseren. Van projectuitvoerders wordt verlangd dat zij hun initiatieven eveneens kenbaar maken via de pers, zowel bij aanvang, soms tussentijds en bij afloop van het project. Al is dit niet voor alle projecten mogelijk. (bvb. project 'integratie van OCMW-cliënten')

Pajottenland+ stapte naar de pers bij de start van PG Pajottenland+ in 2002 en 2003, bij de oproep voor projectideeën in 2003 en 2005, de goedkeuring in 2004 en 2005, de Leader-studiedag in het Pajottenland in 2005, de start van het transnationale project PromEUregion in 2006, bij de aanvang en het beëindigen van projecten. Daarenboven worden bestuurders en de coördinator regelmatig door de pers gecontacteerd in verband met de evolutie van de plaatselijke werking of in verband met de projecten.

De PG communiceert sedert april 2004 via het project Pajottenkrant in het huis-aan-huisblad Het Pajottenland. In de Pajottenkrant komt informatie over de PG, zoals projectoproepen en evaluatie van de PG-werking. Voorts zijn het vooral de projecten die worden belicht, en initiatieven die passen binnen de acties die Pajottenland+ heeft uitgewerkt in het Leader+ontwikkelingsplan. In 2006 heeft de PG deze informatie op de website www.pajottenland.be geplaatst, samen met een uitgebreide basisinformatie over Leader+ in Vlaanderen, de doelstellingen en werking van de eigen PG en de projectwerking.

Behalve deze rechtstreekse samenwerking met de pers, de informatie in de Pajottenkrant en www.pajottenland.be heeft de PG folders verspreid om de werking, de acties en de projectoproepen kenbaar te maken. Dat gebeurde onder meer bij de projectoproepen in 2003 en 2005. De folders worden verspreid via gemeentehuizen, OCMW's, bibliotheken en handelszaken in het Leadergebied. De PG vraagt regelmatig aan de gemeentebesturen om informatie op te nemen in de gemeentelijke infobladen en op de gemeentelijke websites. Sedert 2006 verspreid de PG haar informatie ook via nieuwsbrieven en nieuwsflitsen, en dat op regelmatige basis (meestal per zes weken).

In 2006 organiseerde de PG een projectenbeurs waarop alle projectuitvoerders hun initiatief voorstelden. Alle leden van de algemene vergadering van de koepel Pajottenland+ waren uitgenodigd op deze beurs. Het leverde positieve gesprekken en afspraken op tussen projectuitvoerders onderling, tussen projectuitvoerders en leden van de algemene vergadering en tussen projectuitvoerders en leden van de PG. Andere betrokkenheid voor de realisatie van het ontwikkelingsplan 2000-2006 waren: aanwezigheid van PG-leden bij opendeurdagen of studiedagen van Leader+projecten, persconferenties en overlegmomenten.

In de Leaderperiode 2007-2013 zal Pajottenland+ deze werkwijze blijven hanteren. Dienen er zich nieuwe en betere communicatiemiddelen aan, dan zal Pajottenland+ deze opnemen

in de werking. Voor de communicatie, eigen aan de PG, gaat een beperkt budget naar de Pajottenkrant en naar de website www.pajottenland.be.

2.6.2 Communicatie naar en door projectuitvoerders

Pajottenland+ legt de projectuitvoerders op om bij hun communicatie een banner te gebruiken waarin de voorgeschreven logo's en bijhorende tekst worden gebruikt. Vanzelfsprekend past ook de PG dit principe toe. In de toekomst worden de voorschriften vermeld in de Leader-projectaanvragen en in de contracten die Pajottenland+ afsluit met de projectuitvoerders. Wanneer het gaat om kleine flyers of affiches, is het niet steeds mogelijk om de tekst mee op te nemen. Het aanbrengen van de logo's blijft wel van kracht. Elke publicatie die projectuitvoerders verspreiden, moet eerst aan de coördinator van de PG worden voorgelegd en door deze laatste worden goedgekeurd.

2.7 Financieel plan

Doelstelling/ (sub)maatregel	publiek (EU+VI+Prov)		privaat		opmerking
	bedrag (euro)	% (max. 65%)	bedrag (euro)	% (min. 35%)	
Spoor A	510.070,50	65	274.653,35	35	
Spoor B	510.070,50	65	274.653,35	35	
Spoor C	510.070,50	65	274.653,35	35	
Totaal	1.530.211,50		823.860,05		

Werkingskosten	bedrag (euro)	%
Totaal (max. 20 % van totale budget)	370.052,88	
Aandeel vorming (min. 10 % van werkingskosten)	37.005,29	

Totaal bedrag project Leader Pajottenland 2007-2013:

Cofinanciering projecten: 1.530.211,50

Inbreng projectuitvoerders: 823.860,05

Werking: 370.052,88

TOTAAL: 2.724.224,43

2.8 Financieel beheer

Voor wat betreft de verschillende (deel)projecten wordt er in een cofinanciering voorzien die maximaal 65% van het totale bedrag van het project bedraagt. Er wordt van de uitvoerders dus een gegarandeerde cofinanciering van ten minste 35% verwacht. De PG kan hiervan afwijken volgens een vooraf bepaalde motivering. De minimuminbreng van 35% blijft steeds behouden. In onderling overleg kan er door de Plaatselijke Groep ook een maximaal steunbedrag per deelproject bepaald worden, mits opnieuw niet meer dan 65% cofinanciering wordt toegekend. Deze aanpak wordt vermeld bij de projectoproep.

De voorkeur gaat uit naar projecten die worden ingediend door meerdere partners, liefst vanuit verschillende sectoren, en indien mogelijk, naar gemeentegrensoverschrijdende projecten. Voor projecten die niet aan deze voorwaarden voldoen, kan de PG een lager cofinancieringspercentage toekennen. Deze normen worden opgenomen in het 'projectdraaiboek'.

Jaarlijks evalueert de Plaatselijke Groep de vastleggingen en de uitbetalingen van de cofinanciering aan de verschillende uitvoerders. De secretaris en de penningmeester fungeren als financieel coördinator van de werking en controleren de cofinanciering door de uitvoerders, en dat in samenwerking met de PG-coördinator.

HOOFDSTUK 3: ONTWIKKELINGSPROGRAMMA

3.1 Beschrijving en analyse van het Leadergebied

INLEIDING: "PLATTELAND AAN DE POORT VAN DE EUROPESE HOOFDSTAD"

Het Pajottenland ligt in het zuidwesten van de provincie Vlaams-Brabant. In het zuiden grenst het aan zeer landelijke Waalse regio's, in het westen aan de Dendervallei (met de steden Ninove en Geraardsbergen), in het noorden aan de meer verstedelijkte as tussen Denderleeuw en Dilbeek en in het oosten aan de dichtbewoonde gemeenten van de Zennevallei (Halle, Sint-Pieters-Leeuw, Beersel).

Uniek voor het Pajottenland als plattelandsgebied is de nabijheid van Brussel als (Europese) hoofdstad. De gemeenten van het Pajottenland liggen op 10-30 km van het centrum van Brussel en dat heeft specifieke gevolgen voor de regio. Veel kaderleden, hogere bedienden en zelfstandigen werken in Brussel en wonen in het landelijke Pajottenland. Deze pendelaars verplaatsen zich voornamelijk met de wagen, wat de voorbije twee decennia leidde tot een enorme toename van het gemotoriseerd verkeer op de kleine wegen in de streek.

In tegenstelling tot andere gemeenten op korte afstand van Brussel, beschikken niet alle gemeenten in de betrokken regio over een vlotte bus- of spoorverbinding met Brussel. Wie niet over een auto beschikt en buiten de dorpskern, of in een heel kleine dorpskern als Herfelingen, Bogaarden of Sint-Pieters-Kapelle, woont, dreigt sociaal geïsoleerd te geraken. Vanuit de Markvallei (Herne, Tollembeek en Galmaarden) loopt een spoorweg naar Brussel, maar vanuit Gent of Antwerpen bereikt men Brussel vlotter dan vanuit Galmaarden en Herne.

Het openbaar vervoer is de voorbije jaren wat uitgebreid, maar er zijn nog vele hiaten. Voor afgelegen wijken zou een belbus of een andere oplossing welkom zijn. De uitbouw en het onderhoud van een goed netwerk van fiets- en wandelwegen, die zowel een recreatief als een functioneel doel hebben, is de voorbije jaren gestart, maar nog ver verwijderd van de eindafwerking. Via bijkomende sensibilisatie zouden de problemen en de troeven van het Pajottenland meer aandacht moeten krijgen. Ook het ruiterrouten netwerk, een bijkomende recreatieve troef voor de regio, zit nog in een opbouwscenario. Vanuit de provincie wil Toerisme Vlaams-Brabant tegen 2010 in het Pajottenland een fietsrouten netwerk aanleggen.

Door de nabijheid van Brussel en de inwijking vanuit Brussel stegen de prijzen van de gronden en de woningen in het Pajottenland enorm. De ligging, en niet de kwaliteit van de woning, bepaalt de prijs. De oorspronkelijke en/of oudere bewoners van de streek worden verdrongen en sociale woningen ontbreken in de meeste gemeenten. Veel lokale bewoners kampen dan ook met problemen inzake leef- en woonkwaliteit. Omdat deze problematiek zich de voorbije jaren steeds duidelijker stelde, besliste de Vlaamse Overheid tot het opstarten van de Woonwinkel en het Woonoverleg Pajottenland voor de gemeenten Bever, Galmaarden, Gooik, Herne, Lennik en Pepingen.

Een positief gevolg van de grote inwijking vanuit Brussel is de zeer sterke toename van het aantal belastbare inkomens in de streek de voorbije 25 jaar. Door de grote werkgelegenheid in de grootstad Brussel is de werkloosheid in de voorgestelde regio laag. Ook de landbouwerskinderen vonden de laatste decennia meestal werk buiten de landbouw. Voor de landbouw betekent Brussel een grote nabijgelegen afzetmarkt, wat een verregaande specialisatie (bvb. in fruit) of intensivering (bvb. van de veeteelt) in de regio in het verleden

onnodig maakte. Via hoevertoerisme kunnen de landbouwers, als belangrijke dragers van de lokale economie, inspelen op het dagtoerisme vanuit de hoofdstad.

De relatie die de streek met Brussel heeft, is uiteraard niet nieuw. In de loop van de negentiende eeuw weken arme Pajottenlandse keuterboeren definitief uit naar de grootstad, op zoek naar een vaste job. Later, vanaf de jaren 1880, werd gebruikt gemaakt van de boerentram om in de Brusselse industrie te werken. Deze historische ontwikkelingen vertalen zich vandaag nog altijd in enkele kleinschalige clusters in de zeven betrokken gemeenten. Samengevat zijn deze te beschouwen als relictten van deze negentiende-eeuwse en vroeg twintigste-eeuwse processen. Rond sommige van de voormalige en huidige spoorweg-, tram- en busstations wonen immers nog altijd groepen huishoudens die sociaal-economisch minder goed aan hun trekken komen in de samenleving, bijvoorbeeld langsheen de treinlijn Edingen – Geraardsbergen en in de buurt van de Ninoofsesteenweg in Roosdaal. Bovendien telt het gebied permanent bewoonde recreatie in Bever, waar autochtonen die uit de lokale woningmarkt zijn geprijsd en Brusselaars, uit de Brusselse woningmarkt geprijsd, in niet ideale omstandigheden wonen en verblijven. Dergelijke kleinschalige armoedeclusters komen meestal niet aan het licht in de gemiddelde cijfers over inkomens en werkloosheid die slechts op gemeentelijk niveau beschikbaar zijn.

3.1.1. Maatschappelijke en economische indicatoren

Dit gedeelte toont een analyse van de zeven geselecteerde gemeenten. Deze beschrijving moet toelaten om enerzijds enkele troeven en knelpunten en anderzijds enkele eigenheden en algemeenheden van de hier besproken streek te verduidelijken.

We benadrukken wel dat dit overzicht enkele gebreken heeft tegenover de gestelde problematiek die in deze nota behandeld wordt. Ten eerste zijn voor heel wat thema's die zowel door de diverse overheden, vooral Vlaanderen en Europa, als door de lokale initiatiefgroep Pajottenland+ aangereikt worden, geen bruikbare statistieken beschikbaar, omdat ze bijvoorbeeld niet tot op het niveau van de gemeenten beschikbaar zijn. Ten tweede verstrekken de statistieken ons de gegevens zoals ze door de overheid geregistreerd worden, meestal het Nationaal Instituut voor de Statistiek. Dit betekent dat heel wat informele elementen, die onvermijdelijk samengaan met armoede en sociale uitsluiting, per definitie niet aan bod komen in het volgende overzicht.

A. Bevolkingsdichtheid

"GEEN DICHTBEVOLKTE REGIO"

De bevolkingsdichtheid van Bever, Herne en Pepingen blijft nog steeds lager dan 150 inwoners per km². In de gemeenten Gooik, Galmaarden en Lennik varieert het aantal inwoners per km² tussen 200 en 300 (zie tabel onder punt 1.1). Roosdaal heeft 495 inwoners per km². De dichte bewoning situeert zich vooral in deelgemeente Pamel. Het totale aantal inwoners bedraagt net geen 50.000 inwoners.

B. Bebouwde oppervlakte

"WEERSPIEGELING VAN DE LANDELIJKHEID"

Het landelijk karakter van het voorgestelde gebied kan geïllustreerd worden aan de hand van de bebouwde oppervlakte van de zeven betrokken gemeenten. De gemiddelde bebouwde oppervlakte bedraagt 10,59%. Herne heeft het grootste grondgebied en haalt een bebouwingsgraad van 8%. Bever en Pepingen draaien rond 6%. Roosdaal, in oppervlakte iets groter dan Bever, komt aan 21%. De totale oppervlakte van het voorgestelde gebied is iets meer dan 22.700 ha.

C. Desondanks gestegen inkomen van de bevolking...

"PROBLEMATIEK OP DE WONINGMARKT"

Eind jaren tachtig lag het gemiddeld inkomen in Herne en Bever onder het Vlaams gemiddelde. In Bever verdiende een inwoner gemiddeld 1.250 euro minder dan in Lennik. De betrokken gemeenten bevonden zich toen zelfs onder het provinciaal gemiddelde. Intussen zijn de contrasten tussen de gemeenten sterk afgenomen en is er een sterke inhaalbeweging gerealiseerd ten opzichte van het provinciaal en het Vlaams gemiddelde. Deze evolutie heeft te maken met de groter wordende inwijking van relatief bemiddelde huishoudens in de streek. Zij komen onder meer vanuit het Brusselse.

Door de krappe huisvestingsmarkt wordt deze inhaalbeweging niet als positief ervaren. Streekbewoners met een beperkt inkomen zien zich genoodzaakt uit te wijken naar Oost-Vlaanderen, Wallonië of naar woningen met een beperkt wooncomfort. Het gemiddeld inkomen vlakt bovendien de niet onbelangrijke inkomensverschillen die worden aangetroffen in bepaalde sectoren, zoals de landbouwsector, af. Deze ontwikkelingen dragen bij tot een verhitte woningmarkt en het uit de markt prijzen van de meest kwetsbare groepen. Het reeds aangehaalde fenomeen van het campingwonen illustreert dit duidelijk.

De kwaliteit van de woningen is er de voorbije jaren wel op vooruit gegaan. Onder meer door de Woonwinkel Pajottenland zijn er meer woongelegenheden met aanwezigheid van stromend water, een WC en een douche in de woning. Jonge huishoudens die in de streek willen blijven wonen, hebben meestal niet voldoende koopkracht om een huis te kopen.

De druk op de open ruimte in het zuidwesten van het Pajottenland neemt toe. Sedert 2003 telt elke gemeente van de regio meer dan 10 % van de woningen gebouwd na 1991. Toch kent de streek nog een groot aantal oude woningen met 20 % van de woningen gebouwd voor 1919, dit ten overstaande van 9 % voor het Vlaamse Gewest. Vooral Herne, Bever en Pepingen hebben een oud patrimonium, het aantal verbouwingen in deze gemeenten is dan ook relatief hoog en praktisch even groot dan het aantal nieuwbouwprojecten.

De regio wordt gekenmerkt door grote woningen en een gering aanbod aan kleine woongelegenheden. Het woningbestand in Zuidwest-Pajottenland bestaat hoofdzakelijk uit ééngezinswoningen, waarvan gemiddeld 68 % een open bebouwing is. In elke gemeente heeft 40 % van de woningen 3 slaapkamers. Het woningbestand is er m.a.w. niet meer aangepast aan de huidige gezinsbezetting.

Op vlak van wooncomfort scoort Zuidwest-Pajottenland vrij slecht in vergelijking met de Vlaamse cijfers. Ondanks de afname van de woningen zonder comfort heeft in 2001 nog steeds 7,4 % van de woningen geen comfort. De woningen met een middelmatig comfort zijn er ondermaats vertegenwoordigd.

D. Werkzoekenden en bestaansminimumtrekkers

"VERDOKEN WERKLOOSHEID"

Een eerste vaststelling is globaal genomen positief: de recentste gegevens inzake werkloosheid en aantal bestaansminimumtrekkers wijzen op een relatief grote welvaart in de streek. Toch blijft er, net zoals in vele andere regio's, een 'groep' inwoners die moeilijk doorschakelbaar is naar het normale economische circuit.

Er is sprake van verdoken werkloosheid op een aantal landbouwbedrijven. Daarnaast ligt de sociale drempel om een bestaansminimum aan te vragen in een plattelandsregio hoger dan in een stedelijke omgeving. Een typisch kenmerk van plattelands(kans)armoede is de gebrekkige mobiliteit en het sociaal isolement. Een programma voor plattelandsontwikkeling kan met deze aspecten rekening houden.

3.1.2. Specifieke indicatoren in verband met de landbouw

De centrale doelstelling, zowel van de sector zelf als van het beleid, moet zijn om de duurzaamheid van de land- en tuinbouw te maximaliseren. Aan deze visie van duurzaamheid zijn vier aspecten gelijktijdig en evenwaardig verbonden: ecologische draagkracht, economische leefbaarheid, sociale duurzaamheid en maatschappelijke integratie. Een duurzame landbouw is, samenvattend, een landbouw die economisch efficiënt, ecologisch en sociaal verantwoord en maatschappelijk gerespecteerd is, dit niet alleen voor de huidige generatie, maar ook voor de volgende generaties.

A. Actuele evoluties

In 2006 waren er nog 643 land- en tuinbouwbedrijven in het projectgebied. Tussen 1996 en 2006 was er een voortdurende daling van het aantal bedrijven, met 32%. De bedrijfsgrootte is gemiddeld 22,88 ha. Omdat de landbouw sterk grondgebonden is, kunnen we dit cijfer vrij laag noemen. Er is een stijging van de gemiddelde bedrijfsgrootte van 48% tegenover 1996. De landbouw in het betreffende gebied telt 1080 bestendige en niet-bestendige werkrachten. Het aandeel volwaardige arbeidskrachten in de landbouw in Vlaams-Brabant neemt tussen 1995 en 2004 licht af in verhouding met Vlaanderen, 10,66 % ten overstaande van Vlaanderen in 2004.

B. Landbouw onder druk

Het voornaamste aandachtspunt is de druk op het grondgebruik. Verschillende maatschappelijke sectoren strijden voor hun deel van de ruimte. Bovendien slinkt het aantal landbouwers en krijgen ze nieuwe opdrachten toebedeeld. De sector en haar huidige werking staat bijgevolg onder druk.

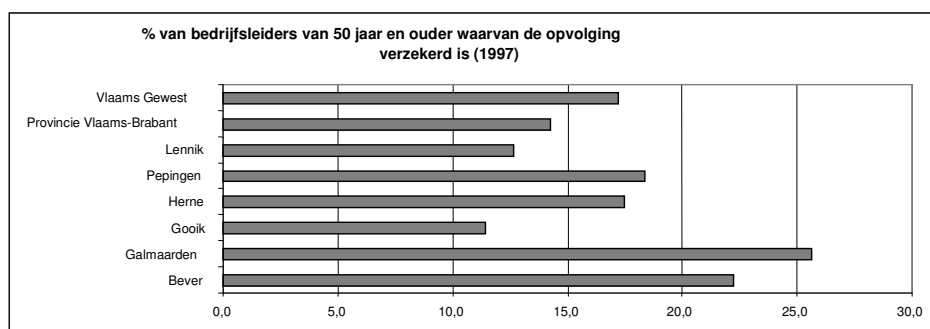
Een tweede aandachtspunt zijn de kansen die technologische ontwikkelingen bieden. Niet enkel technologische ontwikkelingen in de land- en tuinbouwsector, maar ook in andere maatschappelijke sectoren, zoals bijvoorbeeld de biobrandstoffen. De nieuwe technologie creëert niet alleen kansen, ze brengt ook nieuwe verwachtingen met zich mee: het milieu wordt belangrijker als productiefactor en ook de sanitaire waakzaamheid zal nog verhoogd worden.

De inspraak die andere maatschappelijke actoren wensen of hebben, neemt toe. Niet alleen de consument heeft meer en scherpere eisen, ook de verwachting van andere maatschappelijke sectoren, waaronder natuur, nemen toe. Ook groeit de impact van de spelers verderop in de agrarische keten. Verwerkers, grootdistributie en multinationals krijgen grotere medezeggenschap in het land- en tuinbouwgebeuren.

Ruimtelijke ordening vormt momenteel het hoofdprobleem voor de land- en tuinbouwsector. De afbakening van het buitengebied, de verdere uitwerking van knelpunten binnen het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen en de opmaak van de gemeentelijke structuurplannen zijn verschillende fora waar de vraag naar voldoende ruimte voor land- en tuinbouw wordt gesteld, en er is de verweving met andere beleidssectoren. Aansluitend hierbij is het onderhoud van waterlopen ook een belangrijk aandachtspunt.

C. Problematische bedrijfsopvolging

In 2006 was 61,59 % van de bedrijfsleiders ouder dan 50 jaar, 60 % in Vlaams-Brabant in 2004. 10,10 % hiervan heeft opvolging, tegenover 12,72 % in Vlaams-Brabant in 2004. We kunnen spreken van een sterke vergrijzing en een gebrek aan opvolging binnen het betreffende gebied. De jaarlijkse landbouwtelling peilt naar de zekerheid die +50-jarige landbouwers hebben over de opvolging van hun bedrijf.

De factoren die een mogelijke bedrijfsopvolging stimuleren zijn in de eerste plaats de positieve rendabiliteit, met inbegrip van de productierechten waarover het bedrijf beschikt, alsook de te verwachten ruimtelijke en functionele uitbreidingsmogelijkheden op korte en lange termijn. Factoren die een mogelijke bedrijfsopvolging negatief beïnvloeden zijn onder andere het verregaande gebrek aan rechtszekerheid op vlak van ruimtelijke ordening en milieuwetgeving. Er worden steeds opnieuw nieuwe investeringen vereist. Voorts is er de afbouw van de marktondersteuning, de enorm belastende en in volume nog steeds stijgende administratieve belasting met de bijhorende controles en sancties, nieuwe criteria inzake voedselveiligheid en ermee samenhangende productaansprakelijkheid, de lage maatschappelijke waardering van de landbouwstiel, en zo meer.

De bedrijfsopvolging is het meest verzekerd in Galmaarden en Bever, het minst in Lennik en Gooik. Dit resultaat is wellicht mee te verklaren door de relatief grotere aanwezigheid van jongere landbouwers, die in een recent verleden het bedrijf overnamen, in Lennik en Gooik. Wat minder gebeurde in Galmaarden en Bever.

D. Typisch gemengde landbouw

Landbouwgewassen maken 60,57 % uit van het cultuurareaal en tuinbouwgewassen 1,63 %. De grootste ruimte-invullers zijn weiden en graslanden met 36,11 % van de landbouwoppervlakte, graangewassen halen 32 % en voedergewassen 17,57 %. De landbouw is gezien de gemengde bedrijfsvorm steeds gericht op melk- en rundvee, en hierin neemt het belang van de melkveesector relatief toe omdat de rundveesector de laatste jaren afneemt. Tussen 2000 en 2006 daalde het aantal varkens met 17,94 %, mede als gevolg van de Vlaremregelgeving en de strakke houding van de provinciale vergunningverlenende overheid. Ook de melkproductie en vleesproductie daalde.

Sinds enkele jaren is er een beperkte verhoogde aandacht voor diversificatie onder de vorm van thuisverwerking, thuisverkoop, verkoop op boerenmarkten en hoevetoerisme, en schakelden enkele bedrijven over op biologische landbouwvoering.

Typisch voor deze plattelandsregio is het hoge percentage van gemengde bedrijven. De nabijheid van enkele grote veilingen zoals Brussel en Zellik, de veemarkt in Anderlecht en de ligging aan de rand van het stedelijk gebied Halle en Brussel vormen pluspunten wat de afzet van landbouwproducten betreft. Er is in dit verband nog ruimte voor verdere specialisaties.

E. Armoede bij de landbouwers

Onderzoek, uitgevoerd door de Katholieke Universiteit Leuven in opdracht van de Koning Boudewijnstichting, wees uit dat haast één op vier Vlaamse beroepslandbouwers er niet in slaagde een netto familiaal inkomen te verwerven van 10.000 euro op jaarbasis. In dit onderzoek werden ook de niet-agrarische inkomsten van het landbouwersgezin verwerkt. De meeste Pajottenlandse gemeenten situeren zich rond dit Vlaamse gemiddelde. Het

onderzoek wijst uit dat deze landbouwers doorgaans zeer slecht gehuisvest zijn, dat het meestal om kleine gezinnen gaat, maar lang niet alleen oudere leeftijdscategorieën. Dat ze er nauwelijks in slagen sociale contacten te leggen die kunnen leiden tot zinvolle hulp op het bedrijf en dat ze een problematische bedrijfsovername achter de rug hebben. Bovendien lezen ze nauwelijks vakliteratuur en zijn ze geen lid van de klassieke landbouworganisaties.

Deze groep landbouwers vormt samen met de groep van bejaarden en gewezen kleine zelfstandigen met een minimumpensioen, dan ook binnen Leader een belangrijke doelgroep om innovatieve projecten, gestructureerd rond sociale cohesie en sociale insluiting, op te zetten.

F. Inkomensverbreding in de landbouw

Om te overleven ontwikkelen landbouwers diverse strategieën, zowel binnen als buiten de marktsfeer. Het buitenshuis gaan werken van een van de partners is een van de belangrijkste strategieën. Uit recent onderzoek blijkt dat vooral gespecialiseerde gezinsbedrijven en zelfvermarkters erin slagen duurzame strategieën op te zetten.

In de regio kennen de boerenmarkten een lange geschiedenis. Zo bestaat de boerenmarkt van Gaasbeek (Lennik) sinds 1981. Momenteel worden er acht boerenmarkten georganiseerd binnen of aansluitend bij de regio. Sedert 2003 zijn er twee boerenmarkten bijgekomen. Meerdere van deze boerenmarkten zijn voorbehouden aan producenten die hun eigen producten of die van een collega-producent verkopen. De boerenmarkten hebben in hun geheel slechts een geringe impact op het landbouwincome in de streek.

Een initiatief van de werkgroep Hoeveproducten Pajottenland van de Boerenbond, in verband met thuisverkoop, vermeldt in 2005 een totaal van 58 bedrijven voor het hele Pajottenland en 32 bedrijven in de huidige Leaderregio van zes gemeenten. Ondertussen, na de inventaris van Pajottenland+ in 2006, zijn er 38 bedrijven die aan thuisverkoop of rechtstreekse verkoop doen. Slechts drie landbouwbedrijven in Pajottenland+regio zijn actief op het vlak van hoevetoerisme.

Ondertussen kende de zorgverlening op de hoeve haar intrede. Dankzij een juridisch en administratief kader kon de zorguitbouw op boerderijen gerealiseerd worden. Op dit moment zijn er vijf landbouwgezinnen op een of andere wijze met regelmatige opvang van zorgbehoevende personen in de boerderij bezig. Hiervoor ontvangt het landbouwersgezin een forfaitaire vergoeding die de kosten dekt.

De ecologische taakverbreding in de streek kent meer en meer uitbreiding, ondermeer via de inzet van de bedrijfsplanners die de landbouwers begeleiden in het kader van beheersovereenkomsten met betrekking tot natuur- en landschapsmaatregelen. Daarnaast bestaan er ook gemeentelijke subsidiereglementen rond natuur/landschap. Voor de gemeenten Gooik, Pepingen en Galmaarden bestaan er gemeentelijke subsidiereglementen rond winterbodembedekkers of groenbemesters en erosiebestrijding. Ondertussen hebben de meeste gemeenten een gemeentelijk erosieplan in uitvoering. Deze maatregelen hebben een belangrijke landschapsecologische functie. Voor de gemeenten Lennik, Galmaarden en Herne bestaan er tevens subsidiereglementen rond kleine landschapselementen.

G. Landbouw zorgt voor platteland

Landbouw is en blijft de ruimtelijk dominante sector met een grote impact op de kwaliteit van het plattelandsmilieu. Voor het Pajottenland in het algemeen en voor het projectgebied in het bijzonder heeft het gewestplan Halle-Vilvoorde-Asse gezorgd voor een relatieve beveiliging van de landbouwgronden. De voorbije jaren is het cultuurareaal in gebruik opnieuw toegenomen. Dit heeft vermoedelijk te maken met de toenemende druk op grond vanuit milieumaatregelen en ruimtelijke ordening die de landbouwers heeft aangezet om

meer gronden te bewerken. Grote gemengde en typische gemengde bedrijven nemen samen meer dan 70 % van het cultuurareaal voor hun rekening, gespecialiseerde gezinsbedrijven 16 % en zelfvermarkters 12,7 %.

De bedrijfsoppervlakte stijgt gemiddeld in Vlaams-Brabant met 0,73 ha of 5,85 % per jaar. In 2004 ligt voor het eerst de gemiddelde bedrijfsoppervlakte in Vlaams-Brabant hoger dan in de rest van Vlaanderen. Als gevolg van het erfrecht werden gronden opgedeeld, wat tot versnippering leidt. In het Pajottenland werden dan ook ruilverkavelingen doorgevoerd. De ruilverkavelingen "oude stijl" hadden vooral tot doel om de landbouwexploitatie rendabeler te maken. Zo heeft de regio de ruilverkaveling Pepingen. Deze dateert uit 1985 en heeft een oppervlakte van 1.718 ha. Ruilverkavelingen "nieuwe stijl" baseren zich op geïntegreerde aanpak waarbij landbouw slechts één, maar nog steeds de voornaamste speler is. Hier werd in 2005 de ruilverkaveling in Elingen gerealiseerd, met 1.868 ha.

3.1.3. Indicatoren rond landschap, natuur en milieu

"VEEL OPEN RUIMTE, WEINIG BIODIVERSITEIT"

A. Landschap

De zes betrokken gemeenten tellen nog heel wat relictzones, die in vele gevallen de provinciegrens overschrijden. In de hierna volgende opsomming vermelden we cursief de code en de nomenclatuur zoals die gebruikt wordt in de 'Atlas van de traditionele landschappen van Vlaams-Brabant'.

Alluviale vlakte:

- R2002 (*Markvallei*)

Beekdalen met hogergelegen kouters:

- R20003 *Beverse beken*,
- R20001 *Ten Broek – Rifrafbeek – Harebeek*, ten oosten van Herne,
- R20010 *Den Daal – Mouliebos – Grobbegracht* tussen Bogaarden en Halle,
- R20008 *Centraal Pajottenland*: in het gebied Lennik-Gooik-Pepingen-Sint-Pieters-Leeuw,
- R20009 *Bruggeplasbeek-Bergen en Steenbergens-bovenloop van de Molenbeek* tussen Kester en Gooik

De hoger gelegen gronden boven de Dendervallei:

- R20007 *Nemerkenzdries - Steenhault - Grote Haarding - Ekelendries en Woestijn* tussen Galmaarden en Roosdaal

Bossen:

- R20011 *Akrenbos* in Bever
- R20067 *Ter Rijst* te Pepingen
- *Lombergbos* in Gooik
- *Neigembos* in Gooik
- *Kluysbos* in Galmaarden
- *Berchembos* in Roosdaal

Als reliëfrijke streek, telt de betreffende regio vele vergezichten. Deze zijn geconcentreerd aan de westrand (boven de Dendervallei) en de zuidrand (tussen Dender- en Zennebekken). Centraal in het Pajottenland is vooral de heuvel van de Kesterheide het vermelden waard. Daarnaast is vooral de omgeving van Gaasbeek van belang.

Als landschap zijn beschermd: de Congoberg in Vollezele (Galmaarden) en het Moulliebos-Daleveld in Bellingen-Pepingen. Als monument én omgeving zijn beschermd: de 'waterkorenmolens' in Galmaarden en het waterkasteel in Oetingen-Gooik.

Zoals elders in Vlaanderen manifesteert zich in het projectgebied een gestage landschappelijke vershraling, o.a. als gevolg van het verdwijnen van hoogstamboomgaarden en van kleinschalige landschapselementen zoals knotbomenrijen, houtkanten, en zo meer, die landbouweconomisch hun functie hebben verloren, en door de omvorming van grasland in maïsakkers.

Zelfs in dit zeer landelijk gedeelte van Vlaanderen is de historische problematiek van de lintbebouwing in bepaalde delen van de regio vrij sterk aanwezig en belemmert de verdere bescherming van de open ruimte.

B. Milieu

Milieuhinder door de lozing van ongezuiverd rioolwater is een probleem. Het is bijna overal aanwezig. Oorzaak is de mindere prioriteit die gegeven werd in de Vlaamse waterzuiveringsprogramma's en de sterk verspreide bewoning. De slechte waterkwaliteit van de kleine waterlopen is niet enkel nefast voor het milieu, maar ook voor het toerisme en de recreatie. Specifieke of supplementaire acties om de achterstand in te halen kunnen dan ook het best met voorbeeldprojecten worden uitgewerkt.

De milieuhinder afkomstig van landbouw is naar Vlaamse normen beperkt. Om potentiële milieuhinder in water en bodem te voorkomen is een strenge controle op de invoer van mestoverschotten uit de "zwarte gebieden", zowel naar volume als naar inhoud, aangewezen. Zoals hoger gesteld verdient het tevens aanbeveling inspanningen te leveren om de typisch gemengde landbouwbedrijfstijl, waar de minste mestdruk van uitgaat, in de mate van het mogelijke te behouden en/of andere bedrijfstijlen te verduurzamen.

Het sterke reliëf, de zeer erosiegevoelige bodem, een niet steeds weloverwogen ruimtelijk ordeningsbeleid, en een onvoldoende preventie binnen de landbouw kunnen voor heel wat lokale water- en modderoverlast zorgen na stortregens of langdurige regen.

C. Natuur

De natuurwaarden situeren zich voornamelijk in de bossen en de valleien en ook wel in de graslanden en de hoogstamboomgaarden. Heel wat bossen liggen in de valleien en op de heuvelruggen, de zogenaamde koepelbossen. Buiten de valleien behoren de bossen vooral tot kasteeldomeinen. De valleibossen zijn dikwijls beplant met populier. Meestal zijn de gewone es en zwarte els sterk vertegenwoordigd in de boomlaag.

Naast de meestal intensieve graslanden is er op beperkte plaatsen een meer extensief gebruik van graasweiden of zijn er soortenrijke hooilanden en moerassen/ruigten. Dit is meestal op plaatsen die te drassig zijn voor landbouwgebruik. Een groot gedeelte van dit type graslanden ligt in de vallei van de Mark. Belangrijke concentraties van hoogstamboomgaarden treffen we aan in Bogaarden-Pepingen, Herfelingen-Herne en Galmaarden.

De voor de natuur belangrijkste gebieden zijn:

- grote delen van de Markvallei, met inbegrip van de Mark zelf
- de bossen aansluitend bij het Habitatrictlijngebied in Galmaarden
- bosjes, graslanden en ruigten in de boven- en middenloop van de Zuunbeek
- het bos Ter Rijst bij Heikruis-Pepingen, aansluitend bij het kasteelpark Ter Rijst, dat beheerd wordt door het Agentschap Natuur en Bos (ANB)
- de Kesterheide te Gooik met allerlei bostypes, moerassen en ruigtes

- vanaf de Roosdaalse Dendervallei het open gebied dat overgaat in het glooiende Pajottenland
- in Roosdaal het Hulsbroekbos, het Berchembos met de overgang naar Neigembos

Natuurontwikkeling wordt belemmerd door de beperkte planologische bescherming van natuurgebieden en door de problematiek van de vermessing. Al is dit laatste zeker beperkt in de regio. Op het gewestplan zijn de groene bestemmingen beperkt tot bossen en gedeeltes van beekdalen en alluviale vlakten. In feite zijn er nauwelijks groengebieden voorzien. Sommige bossen hebben zelfs geen groene bestemming op het gewestplan, zoals de Kesterheide in Gooik. Ook in het natuurlijk overstromingsgebied van de Mark zijn er slechts in beperkte mate groengebieden. De meeste kasteelparken hebben wel een parkfunctie. Naast deze beperkte planologische bescherming is er tevens sprake van een nog beperkter actief natuurbeheer.

Grensoverschrijdend met Oost-Vlaanderen en op de bovenrand van de Dendervallei vallen enkele gebieden zoals het Raspaille-Karkoolbos en Neigem-Vriezenbos binnen het Pajottenland onder de Habitat-richtlijn. Om aan de Europese normen van de Habitat-richtlijn te voldoen, werden er bij de Europese Commissie voorstellen ingediend om deze gebieden uit te breiden met vooral enkele boscomplexen en delen van valleien.

Tijdens de afgelopen decennia is de biodiversiteit in het projectgebied overal afgenomen, door het verdwijnen van kleine landschapselementen en door vermessing. Milieunormen zijn in deze niet vergelijkbaar met ecologische normen. Een steeds schraler wordende wegbermflora, nochtans een potentiële troef om wandelende en fietsende recreanten aan te trekken, is hiervan onder andere het gevolg.

Waterzuivering dient verder uitgebouwd en de gespecialiseerde landbouw dient verder verduurzaamd om te voldoen aan voormelde ecologische normen en om bij te dragen tot een herstel van de biodiversiteit. Agrarisch natuurbeheer en biologische landbouw zijn mogelijkheden in dit verband.

D. De stilte van het land

Eenmaal de bebouwde kom verlaten, is het heel stil en rustig in het Pajottenland. Het grensgebied met de Dendervallei met deelgemeenten van Galmaarden, Ninove en Geraardsbergen werd in 2001 door het Vlaamse Gewest dan ook uitgeroepen tot het eerste stiltegebied in het Vlaamse Gewest.

3.1.4. Indicatoren rond recreatie en toerisme

Publiekstrekkingen

Binnen de betrokken regio werden verschillende attractiepolen uitgebouwd door verschillende bestuurlijke niveaus:

- de kastelen en parkdomeinen van Gaasbeek en Groenenberg door de Vlaamse Overheid
- het parkdomein Ter Rijst in Pepingen door de Vlaamse Overheid
- het gemeentelijk ontmoetingscentrum Baljuwhuis in Galmaarden
- het gemeentelijk ontmoetingscentrum De Cam in Gooik
- het gemeentelijk ontmoetingscentrum Koetshuis in Roosdaal

De Hertboomwindmolen (Zepposmolen) in Roosdaal is een privé-initiatief.

Andere initiatieven, zowel publiek als privé, werden met zeer weinig middelen ontwikkeld. De toeristische promotie zoals folders, website, en dergelijke door de intergemeentelijke

regionale VVV "Toerisme Pajottenland & Zennevallei" vzw wordt gevoerd rond een lijst van "100 attracties", groot en klein, waarvan een zeer groot deel in het werkingsgebied van Pajottenland+ is gelegen.

Dienstverlening

De organisatie van de specifieke toeristische dienstverlening naar de bezoeker toe wordt gevoerd door het "Pajottenland- & Zennevallei-informatie- en boekingsnetwerk" waarin alle toerisme- en reserveringskantoren nauw samenwerken, en wordt ondersteund door het tweemaandelijks overleg van de toerisme-ambtenaren van alle betrokken gemeenten en van de vzw P&Z. Kasteel Gaasbeek en Hertboomwindmolen hebben hun interesse voor toetreding tot dit netwerk bevestigd. Toerismekantoren functioneren op gemeentelijk vlak in Sint-Pieters-Leeuw en in Lennik, en op regionaal vlak, met medewerking van de gemeenten voor de Markvallei en voor de Geuzestreek in het Baljuwhuis te Galmaarden. Dank zij voornoemd netwerk functioneren zij virtueel als één groot toerismekantoor waarbij op alle locaties de volledige regionale dienstverlening wordt aangeboden. De regionale VVV-werking is gestructureerd in werkgroepen waarvan deze voor de Markvallei praktisch samenvalt met het Pajottenland+werkingsgebied; aanpassing van dit werkingsgebied en verdere uitbouw als specifiek plattelandstoerismekantoor wordt voorzien.

Op initiatief van en in nauwe samenwerking met Toerisme P&Z ontstond de feitelijke vereniging Streekgidsen Zuidwest-Brabant, erkend door Toerisme Vlaanderen. Jaarlijks richten P&Z en de Streekgidsen Zuid-West-Brabant, in functie van de voorziene promotie-acties, bijscholingen in voor haar leden. Dank zij deze streekgidsenwerking kan Toerisme P&Z dagprogramma's aanbieden waarbij een gids het volledige dagprogramma kan begeleiden, wat een enorme kwaliteitsverhoging met zich brengt en de mogelijkheid biedt om aan de toerist gelijk welke combinatiemogelijkheid van verschillende attracties aan te bieden. Via de jaarlijkse bijscholingsprogramma's wordt ook steeds aangesloten bij de evenementen zoals tentoonstellingen, opendeurdagen, feestelijkheden, en zo meer. Momenteel wordt, in aansluiting op de educatieve programma's van het kasteel van Gaasbeek een promotieactie voor educatieve programma's voorzien, zowel voor erfgoed als voor natuur en voor plattelandsaspecten.

Verblijfstoerisme

De belangrijkste overnachtingaccommodatie vinden we in De Carroussel in Vollezele-Galmaarden. Deze locatie is op groepen gericht. In Pepingen kan dit ook in Ter Loo. In Bever bevindt zich belangrijk privé-initiatief. Ook Plattelandsklassen kunnen in Galmaarden en Pepingen terecht. Andere overnachtingsmogelijkheden zijn er via hoevertoerisme, b&b en vakantiewoningen in Bever, Gooik, Herne, Lennik en Pepingen. In Herne en Galmaarden is er een camping. Toch blijken de huidige beschikbare overnachtingsmogelijkheden te beperkt voor de regio.

Routes

Wat de recreatieve routes betreft, gebeurde de uitbouw tot onlangs op gemeentelijk en provinciaal vlak, al dan niet in onderlinge samenwerking. Bijna alle routes zijn beperkt tot het gemeentelijk niveau. Uitzondering hierop vormen de provinciale fietsroutes en recente wandelwegen. Het ruiterroutenetwerk Pajottenland, een samenwerking tussen de provincie en het Regionaal Landschap Zenne, Zuun & Zoniën, is eveneens grensoverschrijdend. Door het Regionaal Landschap Zenne Zuun & Zoniën, met medewerking van Pajottenland+ en Toerisme P&Z, werd in 2006 de wandelbox van zes wandelkaarten uitgebracht en actief gepromoot voor de zes gemeenten van de Pajottenland+regio. Momenteel loopt hiervoor de actie "Lekker weg" die aan deze wandelmogelijkheden streekgastronomische en andere belevingsmogelijkheden koppelt. Het betrokken gebied werd door Toerisme Vlaanderen geselecteerd als wandelgebied, wat inhoudt dat het in aanmerking komt voor de uitbouw

van een volwaardig toeristisch wandelknooppuntennetwerk. Met Toerisme Vlaams-Brabant werd de afspraak gemaakt deze verzameling van wandelroutes dienovereenkomstig verder uit te bouwen met de nadruk op de plaatselijke "Trage wegen"-acties.

Al deze routes, zowel gemeentelijk als intergemeentelijk, zijn uitgewerkt voor het klassiek-toeristisch wandelpubliek, overeenkomstig de normen van Toerisme Vlaanderen terzake, en dit aangepast aan de plaatselijke situaties. Investerings in aangepaste tracés aan bijzondere types gebruikers gebeurden op gemeentelijk of privé vlak, onder meer voor mountainbike, landbouwleerpaden en het plattelandspad, of in de verbetering van de landschapskwaliteit. Toerisme P & Z werkt jaarlijks specifieke dagprogramma's uit aansluitend bij de voornaamste evenementen.

De toekomstwerking rond recreatie en toerisme gebeurt in samenspraak met de regionale partners, zoals onder meer Toerisme Pajottenland & Zennevallei, en met Toerisme Vlaams-Brabant. Hierbij vormt het strategisch beleidsplan toerisme en recreatie voor de Groene Gordel de hoeksteen.

3.1.5. SWOT-analyse

De voormelde indicatoren worden samenvattend herhaald in de onderstaande tabellen met een analyse van de sterke punten, de zwakke punten, de kansen en de bedreigingen van de voorgestelde regio per sector en in een algemene conclusie, waarmee de link wordt gelegd naar de doelstellingen van het ingediende ontwikkelingsplan.

Socio-economisch en toeristisch

STERKE PUNTEN	ZWAKKE PUNTEN
<ul style="list-style-type: none"> • Beperkte werkloosheid • Landbouw als sterke economische sector • Sterke landbouwmogelijkheden op ruimtelijk vlak en op vlak bodemgesteldheid • Landelijkheid, stilte en streek- en hoeveproducten zijn goed in de markt liggende troeven • Ligging dicht bij enkele grote steden • Goed bewaarde natuur- en cultuurlandschappen als toeristische trekpleisters • Grote flexibiliteit van kleine, familiale en gemengde landbouwbedrijven 	<ul style="list-style-type: none"> • Buiten landbouw zeer beperkte aanwezigheid economische activiteit van enige omvang (veel pendelarbeid, weinig lokale tewerkstelling) • Beperkte publieke middelen, want nauwelijks grote bedrijven • Weinig Europese programma's • Zwak uitgebouwd openbaar vervoer -sterke afhankelijkheid van de wagen • Nauwelijks overnachtingsmogelijkheden • Zwak recreatief knooppuntennetwerk • Kwaliteit van recreatieve routes zwak in vergelijking met andere regio's • Gezamenlijke communicatie als regio is te beperkt

KANSEN	BEDREIGINGEN
<ul style="list-style-type: none"> • Het systeem van directe verkoop (korte keten) groeit • Steeds meer mensen 'beleven' graag het platteland: 'anti-stress' • Uitspelen van toeristisch-recreatieve mogelijkheden van enkele unieke, Pajottenlandse troeven zoals lambiekbieren, Brabantse trekpaarden, aardbeien, de volksmuziek, erfgoed, parken,... • Pajottenland is nog steeds een onontgonnen terrein voor recreanten (vooral kort verblijf) • Groeiende interesse voor toerisme en recreatie bij middenstanders en landbouwers in Pajottenland • Inspelen op het nieuwe fietsroutenetwerk voor het Pajottenland, dit wordt door de provincie in 2010 afgerond 	<ul style="list-style-type: none"> • Achteruitgang lokale voorzieningen zoals dorpswinkels, buurtwinkels, de Post, banken... is nefast voor minder mobiele groepen • Typisch gemengde landbouw met weinig toekomst • Weinig specialisatie in landbouw • Twijfels bij de levenskracht van kleinere bedrijven • Aanbod en promotie sterk versnipperd • De druk op familiale bedrijven neemt toe • Het aantal landbouwbedrijven blijft dalen • Hoge en nog steeds stijgende prijzen onroerend goed

Streekkarakter

STERKE PUNTEN	ZWAKKE PUNTEN
<ul style="list-style-type: none"> • Overdag een rustige regio met bijna uitsluitend landbouwactiviteit • Sterk 'regiogevoel' binnen het Pajottenland: een Pajots bewustzijn • Positieve identiteit op basis van landelijkheid (sterk contrast met gemeenten dicht bij Brussel) • Streekproducten en streekerfgoed die nauw met het Pajottenland worden verbonden 	<ul style="list-style-type: none"> • Beperkte concrete intergemeentelijke samenwerking, zeker in het verleden • Ontbreken gezamenlijke promotie voor streekeigen troeven
KANSEN	BEDREIGINGEN
<ul style="list-style-type: none"> • Regional branding • Bewustwording lokale overheden van het potentieel van de overkoepelende term 'Pajottenland' • Verdere uitbouw streekoverleg en -samenwerking 	<ul style="list-style-type: none"> • Bevolking vervreemdt van de streek door sterke migratie en groeiende verfransing • Oprukkende verstedelijking

Welzijn en wonen

STERKE PUNTEN	ZWAKKE PUNTEN
<ul style="list-style-type: none"> • Beperkte werkloosheid en weinig bestaansminimumtrekkers • Ruimtelijke plannen zijn in eindfase of bijna afgerond • Aantrekkelijkheid rust en landelijkheid om in streek te wonen • Regio met een hoog belastbaar inkomen • Regio met aangroeiende bevolking 	<ul style="list-style-type: none"> • Achterstand voor sociale woningbouw, rusthuizen, serviceflats en thuiszorg • Verdoken plattelandsarmoede bij landbouwersgezinnen (met een jaarlijks netto-inkomen dat het gewaarborgde minimuminkomen niet overschrijdt) • Plattelandsarmoede bij senioren en gewezen zelfstandigen • Lokale concentraties campingbewoners met problemen - ook Herne (aansluitend bij Edingen) kent relatief veel problemen • Vele grote woningen en (vierkants)hoeves worden door slechts een gezin bewoond • Kleinschalige armoedecusters, sociaal-historisch gegroeid rond 19de-eeuwse en vroeg 20ste-eeuwse assen van het openbaar vervoer • Minder leefkwaliteit van vele verouderde woningen
KANSEN	BEDREIGINGEN
<ul style="list-style-type: none"> • In de regio is bereidheid om een inhaalbeweging te maken voor de sociale woningen, rusthuizen, serviceflats en thuiszorg • Verschillende gemeenten zoeken creatief naar oplossingen rond nieuwe vormen van landelijk wonen • Bereidheid tot 'kleiner wonen' • Verdere uitbouw zorg (CAW...) • Nieuwe dynamiek door gemeentelijke sociale beleidsplannen • In het kader van huisvesting, plattelandsarmoede en thuiszorg: sensibiliseren, inventariseren maar vooral ontwikkelen van maatregelen om zorgbehoevenden, kansengroepen, mindervaliden in hun vertrouwde milieu zo lang mogelijk te kunnen laten wonen 	<ul style="list-style-type: none"> • Uitvoering huidige ruimtelijke ordening biedt te weinig kansen voor het platteland • Veel verdringing op de woningmarkt • Hoge en nog steeds stijgende prijzen onroerend goed • Achteruitgang van leefkwaliteit door het drukke autoverkeer op de landelijke wegen en in de dorpskommen • Buurtleven en verenigingsleven onder zware druk: ontbinding sociale netwerken • Vergrijzing bevolking • Dynamische, rijker wordende inwoners, veel inwijking vanuit de Brusselse Rand en Brussel •

Natuur en milieu, landschap en erfgoed

STERKE PUNTEN	ZWAKKE PUNTEN
<ul style="list-style-type: none"> • Weinig of geen milieuhinder • De regio voldoet aan de nitraatrichtlijn • Enkele prachtige kastelen en parken • Veel open ruimte • Prachtige, kleine, goed bewaarde dorpskernen, historisch belangrijke “hoven”, veel klein historisch erfgoed • Erkend stiltegebied (Vollezele-Galmaarden) • Nog levende tradities en gebruiken (processies, Pauwelviering...) 	<ul style="list-style-type: none"> • Achterstand op het vlak van waterzuivering • Ontsluiting naar recreant ontmoedigend. Er is weinig publieke ruimte voor bewoners en recreanten • weinig of slecht uitgebouwde archieven • Geen professionele ondersteuning in studie en ontsluiting tradities en gebruiken • Gebrek aan globale en gezamenlijke aanpak van erfgoed • Utilitair knooppuntennetwerk is nog te zwak
KANSEN	BEDREIGINGEN
<ul style="list-style-type: none"> • Aandacht voor erfgoed en tradities zit maatschappelijk in de lift • Besef nood aan landschapsbehoud bij overheden • Landbouwers als medebehoeders open landschap • Erfgoedconvenant voor streeksamenwerking 	<ul style="list-style-type: none"> • Landschappelijke vershraling (verdwijnen kleine landschapselementen...) • Achteruitgang biodiversiteit • Bestaande werking gebeurt te versnipperd • Landschapsonderhoud: knowhow nog in opbouw bij besturen en enkele actoren • Elitaire levensstijl die regio en landschap aantasten • Druk op open ruimte door groeiende bebouwing

De noodzakelijke aanvullingen voor de volgende jaren

De voorbije vijf jaar hebben wij met Pajottenland+ in de regio heel wat geleerd. Deze conclusies nemen we mee naar de toekomst. Het is duidelijk dat de krachten moeten worden gebundeld, samenwerking is nodig. De noden vormen een belangrijk onderdeel van de vertrekbasis. De daaraan gekoppelde acties moeten zichtbare resultaten opleveren. Hiervoor is werken met jaarprogramma's, jaarlijkse evaluaties en regelmatig overleg een noodzaak. 'Selecties maken in de ontwikkeling van de regio.' Binnen de werking van Pajottenland+ komt er meer overleg en samenwerking met de provincie Vlaams-Brabant en met de plaatselijke besturen. Een bredere bezetting van het secretariaat zou ertoe bijdragen dat de contacten in de regio vlotter zullen verlopen.

De grootste noden:

Bij de uitbouw van het ontwikkelingsplan in 2001-2002 heeft Pajottenland+ de grootste noden gebundeld. Plattelandsvernieuwing van een regio kan je niet op vier jaar afronden. Dit brengt ons bij de grootste noden voor de komende jaren:

- De recreatieve ontwikkeling van het Pajottenland op een duurzame manier bundelen.
- De ontwikkeling van en in de dorpskernen, met zorg voor wonen en een betere dienstverlening.
- In overleg werken aan de uitbouw van landbouw en natuur.

- Kansen creëren voor de tewerkstelling, de landelijke economie en de familiale bedrijven.
- Voor bepaalde thema's naar meer intergemeentelijke samenwerking streven, zoals mobiliteit, senioren of ruimtelijke ordening.
- Streven naar een gezamenlijk communicatiepatroon.
- De zwakste groepen actief betrekken bij de plaatselijke samenleving.

Besluit: een interpretatie van de troeven

“NU OF NOOIT VOOR HET PAJOTTENLAND”

Twintig tot dertig jaar geleden leek het Pajottenland unieke kansen te hebben laten voorbijgaan om de industriële explosie ook in dit landelijk gebied in groeikansen op tewerkstelling en bedrijvigheid om te zetten. De industriezones werden niet ingeplant, de autoweg niet aangelegd, het pretpark niet uitgebouwd. Maatschappelijk leefde in de regio het gevoel dat andere steden op gunstige economische tendensen hadden ingespeeld en dat het Pajottenland de trein had gemist.

Gelukkig reed de trein voorbij... een kans bij het begin van de 21^e eeuw

In de rurale kern van het Pajottenland, de gemeenten Bever, Galmaarden, Gooik, Herne, Lennik, Pepingen en Roosdaal, heeft de evolutie van de voorbije jaren ervoor gezorgd dat in een hoog industrieel Vlaams landschap het Pajottenland tot een hoog landelijk geheel is kunnen uitgroeien. Het landschappelijk beeld heeft aan authenticiteit uiteraard ook ingeboet, maar de basiswaarden zijn intact gebleven en de uitholling van bepaalde fundamentele aspecten zoals beekvalleien, haag- en boombeplanting zijn via een intensieve inhaalbeweging opnieuw recupereerbaar. Naar ontsluiting van de streek hebben de respectievelijke fusiegemeenten voldoende geïnvesteerd in infrastructuur om de auto, de fietser en de wandelaar doorheen het uitdagend landschapsgeheel te loodsen.

Vooraf het woon-werk-verkeer heeft de laatste jaren voor mobiliteitsproblemen gezorgd in de ochtend- en avondspits. Bijkomende ontsluiting van het openbaar vervoer dringt zich op, met name in de weekends en ook in het licht van toeristisch-recreatieve initiatieven in de toekomst. De basismobiliteit kondigt in die zin een kans op fundamentele verbetering van de ontsluiting van het Pajottenland aan. Voor de eigen bevolking en voor recreanten zal het goed zijn om een bijkomende promotie te voeren die gedragswijzigend werkt. Beter openbaar vervoer zal alleszins moeten benut worden om een zachter draagvlak van mobiliteit voor de hele regio te ontwikkelen. De eerste fase van de basismobiliteit is in 2005 doorgevoerd. Deze eerste fase kan echter hooguit als een begin worden beschouwd.

Stijgend medegebruik van het platteland... Hoe ver staat het Pajottenland?

Het tijdsgebruik van gezinnen en individuen is de laatste jaren aan verschuivingen onderhevig door het ontwikkelde leef- en werkpatroon. De groeiende technocratie en de prestatie-omgeving waarin mensen dagelijks bezig zijn, maakt dat hun drang naar eenvoudige recreatiepatronen en stiltemomenten steeds groter wordt. Verre vakantiebestemmingen dragen de last van een steeds sterker wordend risicogevoel, terwijl “uitblaasmomenten” op beperktere tijdsperiode alsmaar meer succes hebben. De kansen van korte verblijfsperiodes in een rustige omgeving stijgen.

Het Pajottenland beschikt over een geweldig reservoir aan mogelijkheden om aan de nieuwsgierige bezoeker te voldoen. Zeer veel landschapselementen, teelten op het land, boomgaarden, fauna en flora kunnen geïntegreerd worden binnen diverse vormen van vrijetijdsbesteding. Deze troeven zijn te kaderen als het Pajottenlands “levend erfgoed”. En zijn nog uit te breiden met andere streekeigen bakens: de Brabantse trekpaarden, de lambiekbieren en de volksmuziek, om er enkele te noemen. De diverse actoren op dit gebied

zullen binnen een dergelijk werkkader gestimuleerd worden om het landelijk en streekeigen areaal nog sterker uit te werken en naar een breed publiek over te brengen. Vanuit landbouwkundig en ecologisch standpunt dienen zich spontaan heel wat kansen aan. Ondr meer de interesse en de mogelijkheden om een leef- en kijkboerderij in een landschappelijk waardevolle en agrarisch verweefde omgeving uit te bouwen, zijn voorhanden.

Toch blij met Brussel: uitdagingen aangaan...

Voor het Pajottenland blijft Brussel een factor die je niet kan wegcijferen. Naast het uitbreideffect van de verstedelijking, brengt de aanwezigheid van de hoofdstad van Europa en trefpunt van de wereld, op nauwelijks 10 tot 30 km van het Pajottenland, een heel aantal onontgonnen effecten naar onze regio. Gaasbeek moet in die zin een voldoende omkaderd geheel zijn om samen met het domein Groenenberg als een poort naar het Pajottenland te fungeren. Vele bezoekers keren na een bezoek aan Gaasbeek terug naar de grootstad.

Via een ontsluitingsproject moeten wij de totaliteitswaarde van de hele streek, met overlopers naar de Zennevallei, het land van Edingen en de Vlaamse Ardennen, beter in beeld brengen. De gehele streek moet van een 'punt'-benadering naar een 'perspectief'-aanpak evolueren.

De landbouw als "open" drager: nu fijnmazig invullen a.u.b.

We hebben het aan de landbouwtraditie te danken dat we in het Pajottenland over een formidabele open ruimte beschikken. Een landbouw met 'open vizier' moet tijdens de volgende jaren de 'medebehoeder' van dit landschap blijven. Hiervoor kan een multifunctionele aanpak niet langer uitblijven om zowel het draagvlak van de landbouw te vergroten als om invulling te geven aan al de noden van een gezond leefmilieu en recreatief medegebruik van het platteland. In de beroepsdescriptie van de landbouwer kunnen al die fijnmazige bij-elementen niet langer uitblijven: de aantrekkelijkheid en de volle dimensie van het beroep moet door de invulling van het landelijk beheer volledig gestalte krijgen.

We gaan in het Pajottenland de kans laten voorbijgaan om de gaafheid van het landschap te koppelen aan duurzame landbouw indien op het terrein niet vanuit de praktijk experimenten op gang komen die richtinggevend zijn.

Onze "eeuwige" monumenten en landschappen dreigen over datum te geraken

We zullen buitenstaanders in het Pajottenland nooit langs rijke kastelen en abdijen kunnen loodsden. Het is en zal toeren blijven langs unieke landschappen en kleine monumentjes die stevig gebeten zijn door de tand van de tijd. Willen we zowel het golvend landschap in zijn beekvalleien en authentieke beplanting, als de vele kleine monumenten zoals wegwijzers, bruggen, kapellen en kasseiwegen bewaren, dan zullen we er ook onze tanden moeten inzetten. Heel wat knappe oudere gebouwen, in het bijzonder boerderijen, dreigen na een aantal jaren te verkommeren. Het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen biedt aan elke gemeente de uitdaging en de kans om aan een aantal unieke gebouwen een functie te geven: die aanduiding moet er nu komen, of heel wat formidabele gebouwen dreigen te verdwijnen. Een atlas van alle grote en kleine monumenten, kan al een duidelijke leidraad zijn voor de aanpak in de gemeenten en een beveiliging voor het unieke karakter van de constructies.

Toscane van het Noorden: natuur en landschap als troef

Zelfs in een agrarische streek als het Pajottenland en een verstedelijkte omgeving als de Zennevallei is er nog heel wat potentieel op vlak van natuur en landschap. Maar wat er is, dient gekoesterd te worden. Niet onder een glazen stolp als openluchtmuseum, maar als een leefbare omgeving, waar de waarden als troef worden gezien.

Voor het behoud en de versterking van de bestaande natuur- en landschapskwaliteiten is een intense samenwerking tussen meerdere sectoren wenselijk. Uitgangspunt is een win-win situatie voor zowel landbouw als natuur. En daar bestaan tal van mogelijkheden voor, zoals het inschakelen van landbouwers als 'landschapsbouwers', het ecologisch beheren van natte beekvalleien die voor de landbouw niet interessant zijn en het bufferen van waterlopen of holle wegen dankzij een vergoeding voor de landbouwers, onder meer via de beheerovereenkomsten.

Tot slot is de landschappelijke kwaliteit van het Pajottenland 'zo groot' dat deze dient gevrijwaard te worden. De bestaande afwisseling tussen open en kleinschalige landschappen is ook ecologisch zeer interessant indien er kansen gegrepen worden om de versnippering tegen te gaan of te herstellen. Wanneer we natuur en landschap als een troef gaan bekijken en niet meer als een last, dan behoudt de streek haar hoge waarde voor kwalitatief wonen, duurzaam ondernemen en verantwoord recreëren.

Door het bos van "woon-werk-bewegingen" vervagen de bomen van "sociaal isolement"

Het Pajottenland profiteert van de economische aantrekkelijkheid van de regio, maar mankeert tezelfdertijd een verholen duale opbouw: wie door familiale omstandigheden op een moeilijk zijspoor geraakt, wie het eigen familiale bedrijfje ziet wegdeemsteren of wie door de druk van de dagelijkse job wordt ondermijnd zal in het open sociale veld van de dorpswereld met heel veel moeite de eigen problematiek op tafel gooien. De individuele contacten zijn in een landelijk gebied te gevoelig om zonder blijvende samenlevingsopbouw ook dergelijke gevoelige levensspanningen te kunnen opvangen.

In deze regio moet het draagvlak van buurtleven en verenigingsleven, dat nog vrij stevig is maar steeds meer onder druk komt, nu benut worden om experimenten van buurtcontacten opnieuw leven in te blazen. De meerwaarde van het leven in kleinere entiteiten moet de komende jaren opnieuw gevoed worden. Het Pajottenland bestaat niet uit slaapdorpen.

Ook binnen de landbouw groeit de dualiteit tussen de grote en sterke bedrijven en de kleinere "doordoeners" of zelfs "uitbloeiers". Het gewicht op de grotere landbouwactiviteiten dreigt te groot te worden, met alle investerings- en beheersrisico's die eraan verbonden zijn. De dynamiek van kleinere bedrijven dreigt stil te vallen wanneer de inspanningen niet gekaderd raken in duidelijke perspectieven.

We beseffen dat we via kleine stappen leren lopen...

Na de eerste doorlopen jaren van de Leader+periode leeft binnen de PG heel sterk de overtuiging dat we stap voor stap de uitbouw van deze plattelands- en streekontwikkeling willen voortzetten. Alleen een goed beredeneerd en een sterk gefaseerd stappenplan kan garanderen dat we de eigen mogelijkheden niet overschatten of het Pajottenland niet oververhitten. Daarom beoogt de PG een takenpakket dat controleerbaar en bijstuurbaar is. Op dit ogenblik heeft het Pajottenland voldoende expertise in huis (boerenmarkt, hoevetoerisme, landschapszorg, welzijnskoepel,...) om experimenteel een nieuw aantal stappen vooruit te zetten om daaruit de goed geslaagde en geïntegreerde elementen definitief vast te leggen in een ontwikkelingsstrategie.

Zeven jaar "denkwerk" en vijf jaar fundamenten aanleggen

Aan de start van de *Leader+ / PG Pajottenland+* ging via een "werkgroep" twee jaar "denkwerk" vooraf. Die twee jaar voorbereiding was doordrenkt van Pajots enthousiasme. De filter en een gedeelte van de uitgewerkte ideeën en projecten heeft in die periode vorm gekregen. Plattelandsontwikkeling groeit dag na dag. Met nieuwe, nodige, middelen is hieruit voor het rurale Pajottenland een sterke plattelandsontwikkeling te distilleren...

3.2 Overzicht van het reeds gevoerde beleid in de regio

Het quasi ontbreken van geïntegreerde initiatieven op streekniveau met betrekking tot een plattelandsbeleid, was in het jaar 2000 één van de drijfveren van de initiatiefnemers van de Plaatselijke Groep om de kansen die geboden werden, onder meer via het Leader+ programma, te grijpen. Ten einde ook in de voorgestelde regio een geïntegreerd plattelandsbeleid te ontwikkelen in samenspraak met alle plaatselijke actoren. Zo werd niet meegewerkt aan Leader I en/of Leader II, Doelstelling 2 en Phasing out en Interreg IIIA.

Vanaf 2002 kwam hierin verandering. Wat recente projecten betreft, vormt Interreg IIIB-SOSII een uitzondering. Het vervolproject SOSII, Sustainable Open Space, zorgde voor een transnationale samenwerking tussen 7 Europese regio's, waaronder Vlaams-Brabant. Er waren drie investeringsprogramma's, waarbij dit betreffende het cultureel erfgoed in het Pajottenland werd uitgevoerd via het project Breedbeeld (culturele erfgoedlandschappen, 2002-2005). Ook het Regionaal Landschap Zenne Zuun & Zoniën was de voorbije beleidsperiode betrokken bij projecten van SOSII. Op het grondgebied van de gemeente Roosdaal werd in 2001 de bunkerweide aangelegd voor zachte recreatie. Dit gebeurde via PDPOI - As 3-middelen.

Toch vonden in de regio in het iets verdere verleden reeds een aantal initiatieven plaats die kunnen worden beschouwd als voorzichtige pogingen tot een geïntegreerde plattelandsontwikkeling op streekniveau. In 1974 werd Opbouwwerk Pajottenland vzw opgericht als orgaan voor streekopbouwwerk. Uitgaande van de opbouwwerkmethodek werden en worden streekontwikkelingsinitiatieven genomen in diverse sectoren, waarbij telkens werd of wordt uitgegaan van de socio-economische en ecologische eigenheden en problemen van de streek. Aandacht ging onder meer naar de oprichting van boerenmarkten en naar overleg tussen landbouw- en milieuorganisaties, de verbetering van het openbaar vervoer, naar sociale tewerkstelling en sociale huisvesting.

Een belangrijk gemeenteeverschrijdend initiatief inzake plattelandsbeleid was ook de oprichting van het Regionaal Landschap Zenne, Zuun & Zoniën dat ondermeer ook de gemeenten uit de plaatselijke groep omvat. Dit project werd opgestart in eerste instantie met middelen uit het Vlaamse impulsprogramma en later als LIFE-project (LIFE95/B/A17/B/184/BRU; beschikking Commissie C95/2605/def/0010). In het kader van het Impulsprogramma werd onder impuls van UNIZO het concept "Proeverij" in de regio gelanceerd.

In 2005 gingen de Woonwinkel en het Woonoverleg Pajottenland van start. In het werkjaar 2005 -2006 zijn er 245 contacten geweest. Het daaropvolgende werkjaar waren dit er 618, wat een toename is 252 % . Contacten kunnen op verschillende manieren ontstaan, via huisbezoek, telefoon, mail, permanentie, enzomeer Contacten kunnen eenmalig zijn, of er kan naar aanleiding van een dossier. Meerdere vormen van contact nodig zijn.

Totaal aantal premies en subsidieaanvragen:

Bron: Woonwinkel Pajottenland

	Gerealiseerd in 2005-2006	Beoogde resultaten 2° werkjaar	Gerealiseerde resultaten 2006- 2007
Bever	2	4	6
Galmaarden	4	14	32
Gooik	11	16	40
Herne	5	12	33
Lennik	2	16	13
Pepingen	1	8	6
Totaal	25	70	130

Bewoners kunnen in de woonwinkel terecht voor alle vragen, informatie en begeleiding in verband met wonen. Verder werkt de woonwinkel naast individuele informatieverstrekking ook meer met groepsgerichte infoavonden. De dienstverlening gebeurt in nauw overleg en betrokkenheid met andere diensten, bijvoorbeeld de huurdersbond, ambtenaren op Vlaams, provinciaal en gemeentelijk niveau, en zo meer. Er worden specifieke inspanningen geleverd voor senioren en kansarmen. Ook in het Woonoverleg Pajottenland komen verschillende thema's aan bod, zoals ouderen, sociale huisvesting, ruimtelijke ordening, sociale verhuurkantoren en woonkwaliteit.

In het Pajottenland wordt ook samengewerkt rond mobiliteit. De gemeenten Bever, Galmaarden, Gooik, Herne, Lennik en Pepingen vormen samen de 'politiezone Pajottenland'. In dit gebied zijn er onder meer:

- intergemeentelijke vergaderingen: om de zes maanden komen alle gemeenten (behalve Roosdaal dan) bij elkaar en worden de aandachtspunten betreft mobiliteit mee gedeeld. Deze vergaderingen worden geleid door het AWV, maar wel georganiseerd door de politiezone Pajottenland.
- harmonisering snelheidszones: dit is één van de aandachtspunten die uit de zesmaandelijks bovenstaande vergadering op dit moment wordt doorgevoerd (ook weer op initiatief van de politiezone Pajottenland)
- afstemmen intergemeentelijke mobiliteitsplannen: de sneltoetsen van de mobiliteitsplannen zijn in opmaak, waarbij uitdrukkelijk wordt gekeken naar de situatie van de buurgemeenten. Men speelt ook met het idee om één intergemeentelijk mobiliteitsplan op te maken. Hierover is echter nog niets beslist.
- Het intergemeentelijk netwerk van trage wegen van het RLZZZ: Er bestaan voor deze zes gemeenten ook kaarten trage wegen. Van deze kaarten worden weldra een tweede versie opgemaakt. Hierbij wil men meer naar de horeca en naar de landbouw focussen, in het kader van plattelandstoerisme, streek- en hoeveproducten. In ieder geval is het in deze tweede versie ook de bedoeling het netwerk trage wegen te verdichten, naar het voorbeeld van de gemeente Lennik. In Roosdaal is het Natuurpunt die momenteel een inventaris maakt, in gedeeltelijke samenwerking met de gemeente. Het trage wegenproject kadert in het Leader+kader, om vanuit een bottom-up de regio te versterken.

Resultaten van 2003 tot 2007:

Sedert 2003 werkt de PG Pajottenland+ in de gemeenten Bever, Galmaarden, Gooik, Herne, Lennik en Pepingen aan plattelandontwikkeling onder het thema "Verbetering van de leefkwaliteit in de plattelandgebieden". Dit thema werd in de regio ingevuld via vier actiepunten of doelstellingen:

- A. Versterking van de plattelandseconomie
- B. Valorisatie van de toeristisch-recreatieve en cultureel-educatieve troeven
- C. Landschapszorg en natuurbehoud
- D. Integratie van maatschappelijk kwetsbare groepen
 - crisis en armoede in de landbouw
 - slecht gehuisveste huishoudens
 - sociaal gesoleerden
 - moeilijk bemiddelbare werkzoekenden

Na de toekenning aan het Pajottenland als Leader+gebied startte de PG Pajottenland+ met de eigenlijke werking. De projectoproepen, de ideeën uit de regio en de initiatieven van de PG hebben ertoe geleid dat er vanaf 2003 tot 2006 in totaal 26 projecten werden opgestart. Sommige projecten bevatten deelprojecten. Het was de eerste keer dat de regio werd geconfronteerd met dergelijke Europese werking. Dat leidde in een beginfase tot veel overleg en zoekwerk naar de passende aanpak. Het feit dat Leader+ kansen biedt aan innovatieve en experimentele projecten zorgde ervoor dat een drietal initiatieven vroegtijdig

werden stopgezet. De meer dan twintig andere projecten zijn intussen beëindigd of lopen ten laatste midden 2008 af. Het was de bedoeling dat elk project na de Leader+middelen duurzaam zou kunnen verder bestaan. Dat is tot nu met de beëindigde projecten gelukt. Sommige projectuitvoerders hebben reeds voorstellen of ideeën voor een nieuwe beleidsperiode. In 2005 stapte Pajottenland+ mee in de opbouw van het transnationale project PromEUregion. Dit project werd goedgekeurd en loopt van januari 2006 tot juni 2008.

Elk project is ondergebracht onder een hoofdactiepunt, maar vele projecten sluiten aan bij een tweede en/of derde doelstelling. Enkele projecten overkoepelen de vier doelstellingen van Pajottenland+. De projecten die tijdens de Leader+periode in het Pajottenland werden of worden uitgevoerd:

Plattelandseconomie (PLE)

- zorgboerderijen (+ sociaal)
- impuls voor startende zorgboeren (+ sociaal)
- plattelandsbeleving (+ TRES)
- machinerie (+ LN)
- hoeveproducten en servicewinkels

Toerisme – Recreatie – Educatie – Streektraditie (TRES)

- het huis van de levende traditie
- uitbouw natuureducatief centrum Paddenbroek (+ PLE / LN)
- intergemeentelijk netwerk trage wegen (+ PLE / LN)
- boek 'Pajottenland, een land om..' (+ PLE / LN)
- PajoSa (PAJOTten SAMen)
- Landschapstekens & Identiteit (+ PLE / LN)
- Zonnewijzers
- Promopakket Trage Wegen (+ PLE / LN)

Landschap en natuur (LN)

- agrarisch landschapsbeheer (+ PLE)
- onderhoud trage wegen (+ PLE / sociaal)

Sociale projecten en integratie (sociaal)

- strijk- en verstellwinkels
- dienst aangepast vervoer
- reïntegratie van OCMW-cliënten
- clean team (+ PLE / LN)

Overkoepelende projecten (4 acties)

- de Pajottenkrant
- website www.pajottenland.be
- Promotie Pajottenland
- Pajottenland PUUR! op Ring TV

Transnationaal project:

- PromEUregion

Eind 2004 lanceerde de PG PAK+ (Antwerpse Kempen) het transnationale idee Route 25. De projectnaam werd nadien omgevormd tot PromEUregion. Doel van het project was/is drieledig:

- Het uitwerken van een plattelandsverblijfsarrangement. Hiervoor baseert het Pajottenland zich op het 'levend erfgoed'.
- Het organiseren van een Europees Dorp: een streekbeurs met streek- en hoeveproducten waarop de Leader+partners uit het project worden uitgenodigd. Pajottenland+ organiseerde een eerste beurs op 24 en 25 november 2007, ter gelegenheid van de jaarmarkt in Lennik, en dit samen met het Lennikse jaarmarktcomité. Het laatste weekend van april stapt Pajottenland+ een tweede maal in een streekbeurs, namelijk Pajotternijen in Galmaarden; Beide beurzen bestaan reeds en worden door PromEUregion en Pajottenland+ ondersteund.

- Gezamenlijk promotiekanalen uitwerken voor en met de deelnemende Leader+groepen. De website www.promeuregion.com staat reeds op het internet.

In dit project zijn tien Leader+groepen ingestapt:

- uit België: PAK+ (Antwerpse Kempen), 100 Dörfer 1 Zukunft (Oostkantons) en Pajottenland+
- uit Spanje: Tierras del interior, Valladolid Norte, Consorcio Eder
- uit Nederland: Oldeamt-Westerwolde
- uit Luxemburg: Naturpark Our
- uit Tsjechië: Buchlow
- uit Wales: Cadwyn Clwyd

In het Pajottenland is Landelijke Gilden medepartner in het project PromEUregion.

3.3 Doelstellingen

3.3.1 PDPOII in Vlaanderen en Vlaams-Brabant

Zoals voorgeschreven in het Vlaams Programmadoocument voor Plattelandsontwikkeling PDPOII, bevat As 4 de methodiek die via het thema van As 3 "Leefkwaliteit op het platteland en diversificatie van de plattelandseconomie" wordt uitgevoerd. De doelstellingen uit het provinciaal plattelandsbeleidsplan worden opgenomen in de doelstellingen van Pajottenland+. Deze Vlaams-Brabantse doelstellingen zijn:

- versterken van de leefbaarheid in plattelandskernen
- stimuleren en verbreden van de economie op het platteland
- versterken van de toeristisch-recreatieve sector op het platteland
- vrijwaren en ontwikkelen van het basiskapitaal van het platteland

3.3.2 Algemeen uitgangspunt voor de Pajottenland+regio

Streekidentiteit als basis voor leefbaarheid

Hét uitgangspunt voor het bepalen van de doelstellingen van de ontwikkelingsstrategie is de eigenheid van het Pajottenland, de evolutie en de resultaten van de voorbije jaren. De eigenheid wordt bepaald door de vele troeven van de streek, maar ook door de specifieke problemen waarmee de regio te kampen heeft. Samen met de plaatselijke bevolking willen we de identiteit van het Pajottenland als plattelandsgedebied behouden, herstellen en verder ontwikkelen. We beschouwen de troeven van de streek daarbij als een hefboom om:

- het imago en de bekendheid van de streek te bevorderen
- educatie, recreatieve en toeristische initiatieven te ontwikkelen
- een economische meerwaarde te realiseren
- de werkgelegenheid te bevorderen
- de leefkwaliteit in de streek te verbeteren

Daarnaast willen we ook inspelen op de specifieke problemen en maatschappelijke noden, onder meer op het vlak van huisvesting, tewerkstelling, dienstverlening, ontspanning, die de bewoners van de streek ervaren. Hierbij horen jongeren en vrouwen als specifieke doelgroep van de ontwikkelingsstrategie.

We omschrijven de belangrijkste doelstellingen van de lokale ontwikkelingsstrategie 2007 – 2013 van Pajottenland+. Op basis van de SWOT-analyse (3.1), het reeds gevoerde beleid

(3.2) en de overlegrondes van de voorbije tien maanden, willen we in de komende Leaderperiode werken aan een ontwikkelingsprogramma met deze drie hoofddoelstellingen :

- A. de landelijke economie versterken**
- B. wonen en verblijven in een sterke regio**
- C. de landelijke regio een blijvend karakter bezorgen**

3.4 Voorgestelde maatregelen en acties

Voor elk van deze doelstellingen geven we aan welke maatregelen (*) en voorbeelden van acties (**vetgedrukt**) er mogelijk concrete invulling aan geven. De finale realisatie van de doelstellingen, met concrete projecten, zal gebeuren in nauw overleg met de diverse betrokkenen en op basis van de concrete projectoproepen tijdens de nieuwe Leaderperiode.

A. De landelijke economie versterken:

'.....waar onze mensen beter van worden'

De maatregelen en acties voor de toekomst:

- Versterken van en inspelen op de uitgesproken streekidentiteit van het Pajottenland, actief uitwerken van 'regional branding' binnen een expliciet gemaakte toekomstvisie 2020
 - ***sterke streekeigen bakens (Gaasbeek, De Cam, Terriest, Galmaarden, Zepposmolen, Provinciale Proeftuin Pamel, ...) sterker uitspelen, door ze actiever in beeld te brengen en met elkaar te verbinden in een expliciet identiteitsbeeld van het Pajottenland (met een label, een slogan, een herkenbare 'huisstijl',...);***
 - ***uitwerken van een concrete, breed gedragen en verspreide toekomstvisie voor een duurzaam Pajottenland, op economisch, ecologisch én sociaal vlak.***
- Aanmoedigen en ondersteunen van landelijk ondernemen, met duidelijke afstemming van specifieke sterkten van het Pajotse platteland (landschap en landelijkheid, rust, ...) op concrete behoeften van 'klanten'
 - ***behoefteanalyse en planning voor uitbouw van verblijfsaccommodatie, afgestemd op de potentiële gebruikers (recreanten, beroepshalve verblijvers, scholen...) en hun specifieke, hedendaagse verwachtingen inzake comfort en faciliteiten. Info-campagne voor potentiële starters-aanbieders;***
 - ***verdere uitbouw van zacht-recreatieve infrastructuur (o.m. wandel en fiets), in specifieke interactie met lokale horeca;***

- **behoefteanalyse en experimenten met korte-afstand-winkelen (diverse vormen: buurtwinkels, winkelbus, groenteabbonementen, ...);**
 - **verkenning van en experimenteren met KMO-bedrijfsvoering in leegstaande gebouwen, hoeves...;**
 - **plattelandsondernemers vorming aanbieden binnen het kader van een professioneel netwerk; uitbouwen en uitwisselen van ervaringen (bv. in samenwerking met Unizo en het Innovatiesteunpunt voor het platteland).**
- Verder uitbouwen van duurzame familiale landbouw, door verbreding van het typische activiteitenpakket en nadrukkelijk gesteund op regionale samenwerking met gemeenten en de diverse gebruikers van het buitengebied of de nabijgelegen steden.
 - **analyse van verbredingskansen via groene energie, natuurbeheer en – behoud, groene zorg, agro-diensten...;**
 - **optimaliseren en uitbreiden van korte-keten-afzet van landbouwproducten naar consumenten (buurtwinkels en boerenmarkten, diversificatie en assortimentering van het aanbod, actieve promotiecampagnes, ...);**
 - **de band tussen boer en burger versterken door educatieve projecten, plattelandsbeleving en arrangementen op de boerderij;**
 - **actief aanmoedigen en begeleiden van samenwerkingsinitiatieven van landbouw met gemeenten, NGO's, bedrijfswereld, particulieren...**
 - Verruimen van de kansen voor sociale economie, als effectief instrument in de strijd tegen plattelandsarmoede.
 - **in kaart brengen van plattelandsarmoede op basis van beschikbare gerelateerde data en van kennis binnen netwerken van diverse sociale actoren en organisaties;**
 - **actieve oproep en ondersteuning voor alternatieve initiatieven in verband met sociale economie.**
 - Inspelen op de actuele problematiek/opportuniteit in verband met klimaat en energie.
 - **analyse van mogelijkheden voor de regio om alternatieve vormen van energie-opwekking en - gebruik uit te baten;**
 - **ondersteunen van praktijkschaal- experimenten met betrekking tot hernieuwbare energie (wind, zon, biomassa, ...), in het bijzonder deze op basis van diverse vormen van samenwerking (ook publiek-private samenwerking)**

B. Wonen en verblijven in een sterke regio:

'... waar mensen een (t)huis vinden'

De maatregelen en acties voor de toekomst:

- Initiatieven aanmoedigen/ondersteunen die meer mensen (ook streek eigen) toelaten om comfortabel en betaalbaar te wonen in het Pajottenland
 - **prospecteren van mogelijkheden en bereidheid van particulieren om te investeren in woningbouw (ook via bijvoorbeeld publiek-private samenwerking);**
 - **verkennen van kansen om via 'alternatieve' of 'bijkomende' bewoning, dorpskernversterking/woonbeleid te versterken (bijvoorbeeld grote gebouwen zoals kloosters en hoeven integreren in woonprojecten..);**
 - **intergemeentelijk samenwerken rond de afwerking van structuurplannen, knelpunten actief aanpakken;**
 - **evaluatie en resulterend aanvullende initiatieven voor de woonwinkel en het woonoverleg.**
- Een actief beleid en actie voeren voor woon- en zorgfaciliteiten voor ouderen, in een steeds meer vergrijzende samenleving
 - **onderbouwen (ook cijfermatig) van plannen voor rusthuizen, serviceflats en thuiszorg (hoe kunnen senioren zo lang mogelijk in hun eigen huis wonen ?);**
 - **vernieuwende, alternatieve woon- en zorgfuncties (bv. kangoeroe-wonen...) kansen bieden door een expliciete aandacht in gemeentelijk beleid en actie (bv. leidraad...) in samenwerking met welzijnsverantwoordelijken en - organisaties.**
 - **in het kader van huisvesting, plattelandsarmoede en thuiszorg: sensibiliseren, inventariseren maar vooral ontwikkelen van maatregelen om zorgbehoevenden, kansengroepen, mindervaliden in hun vertrouwde milieu zo lang mogelijk te kunnen laten wonen.**
- Lokale identiteit van de streek expliciet inzetten in het kader van het woon- en leefbeleid
 - **gecoördineerde planning en actie inzake behoud, de bescherming en de herbestemming van landelijk bouwkundig erfgoed;**
 - **eigenheid van de streek inzetten als instrument om integratie te bevorderen;**
 - **meer beschikbare (open) ruimten ontsluiten en beter uitbouwen als publieke ontmoetingsruimten, ter bevordering van de sociale cohesie; uitbouw van de nodige, effectieve instrumenten zoals uitbouw en/of inplanten van 'ontmoetingslocaties', met aansluitend acties om de dorpscohesie te bevorderen, en dit gaande tot regiocohesie.**
- Mobiliteit en ontsluiting van de regio optimaliseren en anders bekijken waar nodig

- *analyse en monitoring van de lokale problemen van ontsluiting en mobiliteit: zowel binnen de regio als van de regio naar buiten en omgekeerd (werken in Brussel, ziekenhuis in Asse, Halle,...); waar nodig actie tot optimalisatie van bestaande mogelijkheden van openbaar vervoer...*
- *inschatting van de mogelijkheden tot beperking van woon -werk -verplaatsingen door lokale 'alternatieve' tewerkstelling (thuiswerken, satellietkantoren....) en door vermindering van 'shop-verkeer' t.g.v. lokale korte-keten-afzet, buurtwinkels, ...*

C. De landelijke regio een blijvend karakter bezorgen:

'... waar mensen zich Pajot voelen'

De maatregelen en acties voor de toekomst:

- Hét basiskapitaal van het Pajotse platteland behouden en waar nodig versterken:
 - *werken aan bewustwording en ondersteuning van acties ter bevordering van de troeven van de regio: landschap, water, stilte, hoeve- en streekproducten, plattelands- en volkscultuur, streektaal en -gebruiken, landelijk en agrarisch erfgoed,... (bijvoorbeeld door professioneel uitgebouwd en beheerd communicatie- en promotiepakket over en voor het Pajottenland; erfgoedconvenant,...);*
 - *uitdragen van de kenmerkende aspecten van de Pajotse streekidentiteit (bijvoorbeeld een dag of weekend van het Pajottenland, professionele publicaties naar breed publiek, ondersteuning en ruime bekendmaking van typische volkstradities en -feesten, label en huisstijl, ...).*
- Het typische Pajotse landschap behouden, beheren en op professionele wijze ter beschikking stellen
 - *inspanningen rond landschapsonderhoud bundelen, onder meer enten op het utilitair gebruik van het platteland, ook voor recreatie;*
 - *verder werken aan wandel en fietsknooppuntennetwerk en die aangeboden diensten bundelen met deze (nieuwe) voor mountainbike, paarden, nordic walking, genieten, gastronomie, ...*
 - *Natuur en landschap versterken als troef voor meerdaagse verblijfsarrangementen.*

3.5 Samenwerking

Pajottenland+ is een van de tien partners van het transnationale project PromEUregion. (zie punt 3.2) Deze internationale samenwerking heeft een positieve balans opgeleverd voor de regio. Daarom zal de PG Pajottenland+ zeker opnieuw deelnemen aan een of meerdere interregionale of transnationale projecten tijdens de Leaderperiode 2007-2013. In de regio zijn reeds enkele ideeën aanwezig en ook vanuit de nu bestaande PromEUregion-groep komen voorstellen aan de oppervlakte. Een samenwerkingsproject moet ertoe leiden dat de regio extra kansen kan scheppen om de doelstellingen uit te werken. PromEUregion is hiervan een treffend voorbeeld.

3.6 Doelgroepen

PG Pajottenland+ heeft in de voorbije Leader+periode gewerkt met een brede focus als het om doelgroepen ging. In de aanvraagformulieren werd speciaal aandacht besteed aan:

- landbouwers,
- slecht gehuisveste huishoudens,
- sociaal geïsoleerden,
- moeilijk bemiddelbare werkzoekenden,
- allochtonen,
- vrouwen,
- jongeren,
- senioren,
- andere te specificeren groepen volgens de projectaanvraag.

Rekening houdend met de regio werden volgende aspecten vermeld:

- Bewoners van de regio
Zij vormen de rechtstreekse doelgroep van deze ontwikkelingsstrategie en zullen als plattelandsbewoners betrokken worden in het ontwikkelen en het gezamenlijk uitvoeren van de deelprojecten.
- Accent op actieve landbouwers, jongeren, senioren en vrouwen
Dit zal in elk deelproject, waar mogelijk, aan bod komen.
- Externe doelgroepen
Bij de vermarkting van de streekidentiteit zullen wellicht ook andere specifieke doelgroepen, zoals recreant en toeristen aangesproken worden. Dit als een middel om een meerwaarde te kunnen realiseren in het voorgestelde gebied.

Tijdens de komende Leaderperiode wil de PG Pajottenland+ dezelfde doelgroepen aan bod laten komen.

3.7 Duurzaam karakter

Duurzaam in plaats van vergankelijk (tijds kader)

De ontwikkelingsstrategie zal gerealiseerd worden via tal van lokale deelprojecten, die op zich afgebakend en tijdelijk zijn. Er zijn duidelijke termijnen waarbinnen gewerkt dient te worden. De Plaatselijke Groep zal in de realisatie van de ontwikkelingsstrategie ook aandacht schenken aan die elementen die kunnen bijdragen tot het voortzetten van de inspanningen binnen de regio.

Duurzaamheid: economisch, ecologisch, sociaal, cultureel

De Plaatselijke Groep streeft naar een geïntegreerde duurzaamheid, met andere woorden naar het instandhouden of verbeteren van zowel de sociale, de economische, de ecologische als de culturele omstandigheden in de regio. Dit zet de plaatselijke actoren ook aan tot samenwerking.

- Economisch: de plattelandsbewoners in het algemeen en de landbouwers in het bijzonder zijn vragende partij voor een diversificatie binnen de landbouwsector. Niet enkel de landbouwsector, maar ook de handel, de horeca en het toerisme zijn hierin betrokken partij.
- Ecologisch: initiatieven in het kader van plattelandsontwikkeling mogen geen negatieve impact hebben op milieu, natuur en landschap, integendeel. Maatregelen inzake milieuhervorming en verduurzaming van productie- en consumptiepatronen, zoals duurzame landbouw, zullen bijdragen tot een gezonder leefmilieu, een hogere biodiversiteit en tot een nog mooier landschap, één van de belangrijkste troeven van de streek.
- Sociaal: deze maatregel zal het sociaal weefsel, dat reeds aanwezig is in de regio, bijkomende impulsen geven en het lokaal netwerk nog verstevigen. Ook jongeren hebben specifieke vragen over de leefbaarheid, nu en op middellange termijn. Zij willen bijdragen aan de oplossing van hun specifieke problemen op het vlak van wonen, leven, werken en vrije tijd.
- Cultureel: initiatieven die er toe moeten bijdragen om het basiskapitaal van het Pajottenlandse platteland te behouden en waar nodig te versterken. Dit kan via bewustwording en ondersteuning van acties ter bevordering van de troeven van de regio. Het uitdragen van de kenmerkende aspecten van de Pajotse streekidentiteit.

Projecten die door de PG Pajottenland+ zullen worden goedgekeurd, moeten als doel hebben om na het gebruik van de Leadermiddelen een duurzaam vervolg te kunnen ontwikkelen. Tenzij het project een tijdelijke looptijd heeft, maar als doel heeft om de resultaten te gebruiken voor verdere uitvoeringen en ontwikkelingen in de regio.

3.8 Innovativiteit

Zoals reeds eerder aangegeven, is het samenwerkingsverband tussen actoren uit de publieke, economische, sociale en culturele sector, zoals het nu gerealiseerd wordt binnen de Plaatselijke Groep, nog steeds in een groeiproces. Er is heel wat potentieel aanwezig in de regio. Deze manier van werken opent mogelijkheden. Uit de voorbije jaren leerde de PG dat steeds meer actoren zich bewust zijn van de kansen tot samenwerken.

Er zullen nog meer lokale samenwerkingsverbanden opgezet worden met als doel het realiseren van een sterke betrokkenheid van de lokale bevolking bij de (verdere) ontwikkeling van de streekidentiteit. Enerzijds zal er verder gewerkt worden aan de ontwikkeling van de streekidentiteit. Anderzijds willen we deze streekidentiteit vermarkten, met het oog op het realiseren van een duurzame economische meerwaarde binnen de regio.

Dit impliceert het ontwikkelen van producten die passen in het kader van de diversificatie binnen de landbouw, de beleving, de recreatie, de gastronomie, en zo meer. Een aantal van deze producten zullen nieuw zijn. Het innovatieve en experimentele ligt dus vooral in de integrale benadering. Via een synergie van de verschillende componenten en van verschillende partners die een specifieke competentie inbrengen, wordt een geheel gecreëerd van elkaar versterkende componenten die zich volledig inschakelen in de snel ontwikkelende 'belevingseconomie'. Elke projectindieners zal dan ook duidelijk het experimenteel karakter van het ingediend projectvoorstel moeten motiveren. Het Pajottenland kan in de toekomst lokale elementen, typische streekeigen troeven, gebruiken om nieuwe producten en diensten aan te bieden. Hiervoor komen onder meer de aspecten van 'levend erfgoed' aan bod.

Samenwerking tussen actoren in de regio moet ertoe leiden dat het bestaande potentieel uitgebouwd wordt tot een beter geheel, wat op zijn beurt moet zorgen voor een versterkte plattelandseconomie en een versterkte regiocohesie. Hiervoor kunnen nieuwe methoden en/of technologieën worden gebruikt. De voorbije jaren ontdekten bepaalde economische sectoren de voordelen tot samenwerking. Dit systeem zal de volgende jaren nog worden geïntensifieerd. Vanuit de regionale bevolking groeide reeds betrokkenheid bij de organisatie en de uitwerking van bepaalde projecten. Menig Pajot heeft ideeën om hieraan nieuwe initiatieven te breien....

Tot nog was er vooral het Leader+programma 2000-2006 dat impulsen bezorgde voor een vernieuwende plattelandontwikkeling. Het implementeren van deze maatregel in de regio is op zich al experimenteel en innovatief te noemen.

3.9 Overdraagbaarheid

De concepten/methoden die hier ontwikkeld worden, zijn eveneens overdraagbaar op andere regio's. De Plaatselijke Groep verbindt zich ertoe om haar kennis en de resultaten van de projecten kenbaar te maken en ter beschikking te stellen van andere plattelandsgebieden. Aan de projectpromotoren wordt gevraagd hun verworven kennis en ervaringen kenbaar te maken. De coördinator is hier de tussenschakel om de kennis te verspreiden naar andere geïnteresseerden.

3.10 Complementariteit

Onder punt 3.2. werd reeds een overzicht gegeven van het reeds gevoerde beleid met betrekking tot de plattelandontwikkeling in de betrokken regio. Het Leaderproject is complementair met mogelijke initiatieven die zullen genomen worden in het kader van het Vlaams Programmadoecument voor Plattelandsontwikkeling (PDPOII). Streek- en hoeveproducten kunnen bijdragen tot een goede 'vermarkting' van de streekidentiteit.

3.11 Gelijke kansen

De samenstelling van de Plaatselijke Groep geeft aan dat we ook in de praktijk het accent willen leggen op een verscheidenheid aan doelgroepen binnen de regio, onder meer vrouwen en jongeren. De Plaatselijke Groep zal dan ook een bijdrage leveren aan het realiseren van gelijke kansen voor de specifieke doelgroepen.

Naast de nadruk op de jonge landbouwer en de vrouw binnen het landbouwbedrijf, zal in dit programma eveneens nadruk worden gelegd op de laaggeschoolde, oudere werkloze en de (allochtone/autochtone/vaak anderstalige) inwijkeling.

Niet hoger vermelde bronnen:

- 10 jaar land- en tuinbouw in Vlaams-Brabant, 2006
- NIS landbouwteiling 2006
- Lokaal Ontwikkelingsplan 2000-2006 Leader+, Pajottenland +
- Ontwerp streekpact voor Halle-Vilvoorde, september 2007
- Bovenlokaal beleid in het Pajottenland en het Hageland : ruimtelijke ordening
- Bovenlokaal beleid in het Pajottenland en het Hageland : mobiliteit
- Atlas van achtergestelde buurten in Vlaanderen en Brussel (+ kaartmateriaal)
- K.U.Leuven (ISEG) en de R.U.G. (Vakgroep Landbouweconomie) over overlevingsstrategieën van Vlaamse landbouwersgezinnen. 2002
-

